

Wegwijzer Beheerplan Nat

oktober 2002

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat
Dienst Weg- en Waterbouwkunde

Colofon

Publicatienummer

DWW - 2002 - 019

ISBN 90-369-3787-6

Titel

Wegwijzer Beheerplan Nat

Auteurs

drs. M.B. van de Brink

ing. M.J. Dijkman-den Hollander

ir. W.P. Hoogenboom

ir. M.D. Taal

Eindredactie

H.C. van Rijn

Opdrachtgever

Adviesgroep Methodiek (BPN-organisatie)

Verantwoordelijkheid

Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouwkunde

Van der Burghweg 1

Postbus 5044

2600 GA Delft

Uitgave

Herziene uitgave, oktober 2002

De Dienst Weg- en Waterbouwkunde (DWW) van Rijkswaterstaat en degenen die aan deze publicatie hebben meegewerkt, hebben de in deze publicatie opgenomen gegevens zorgvuldig verzameld naar de laatste stand van wetenschap en techniek. Desondanks kunnen er onjuistheden in deze publicatie voorkomen. Het Rijk sluit, mede ten behoeve van degenen die aan deze publicatie hebben meegewerkt, iedere aansprakelijkheid uit voor schade die uit het gebruik van de hierin opgenomen gegevens mocht voortvloeien.

Voorwoord

Het doel van de Wegwijzer Beheerplan Nat (BPN) is om kort en bondig informatie te verstrekken aan RWS-medewerkers die een regionaal BPN en/of instandhoudingsplannen opstellen of daar actief bij betrokken zijn.

De Wegwijzer BPN is samengesteld in opdracht van de Adviesgroep Methodiek onder verantwoordelijkheid van DWW. Daarbij is dankbaar gebruikgemaakt van de inzet van medewerkers van regionale directies, de Bouwdienst, Hoofdkantoor Uitvoering, Beleidsdirectie Water en DWW.

De Wegwijzer BPN verschijnt in twee vormen: als losbladige map en op intranet. In de loop van de tijd zullen steeds nieuwe of verder uitgewerkte, verdiepte of verbrede gezichtspunten en elementen worden toegevoegd. De intranetversie is altijd de meest actuele. Om ook de papieren versie actueel te houden, kunt u de gewijzigde pagina's downloaden van intranet. Voor het actueel houden van de Wegwijzer stelt DWW de inbreng van gebruikers zeer op prijs. Voor aanvullingen, vragen, suggesties of opmerkingen kunt u contact opnemen met de Helpdesk BPN:

Dienst Weg- en Waterbouwkunde
Afdeling Waterbeheer
Helpdesk BPN
Postbus 5044
2600 GA Delft

telefoonnummer: 015 - 251 85 48
e-mail: BPN@dww.rws.minvenw.nl
intranet : <http://www.venwnet.minvenw.nl/rws/bpn/>

Periodiek wordt voor personen die voor het eerst in aanraking komen met Beheerplan Nat een cursus BPN verzorgd door RWS-collega's die al langere tijd actief zijn met BPN. De leerdoelen van de cursus zijn naast algemene informatie over BPN, de relatie met het landelijke beleid, doel en inhoud van instandhoudingsplannen, de plaats van BPN in het planproces en de inhoud van referentie-documenten. Voor meer informatie over of het aanmelden voor de cursus kunt u contact opnemen met de Helpdesk BPN.

Delft, oktober 2002

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1-1
1.1 Wat is een BPN?	1-1
1.2 Waarom een BPN?	1-1
1.3 Van technisch naar functioneel beheer	1-2
1.4 Hoe ziet een BPN eruit?	1-3
1.5 De landelijke BPN-organisatie	1-3
1.6 Plannen voor de toekomst	1-5
1.7 Over deze Wegwijzer BPN	1-5
2. Het Beheerplan Nat (BPN)	2-1
2.1 Inleiding	2-1
2.2 Opbouw van een Beheerplan Nat	2-1
2.3 Het 10-stappenplan	2-2
3 Het beleidsdeel in het 10-stappenplan	3-1
3.1 Watersysteemdelen (stap 1)	3-1
3.2 Beheerobjecten (stap 2)	3-4
3.3 Landelijke en regionale streefbeelden (stap 3)	3-8
3.4 Functie-eisen (stap 4)	3-11
4 Het uitvoeringsdeel in het 10-stappenplan	4-1
4.1 Maatregelen en mijlpalen (stap 5)	4-1
4.2 Kritieke onderdelen (stap 6)	4-3
4.3 Interventieniveau (stap 7)	4-4
4.4 Vast onderhoud (stap 8)	4-8
4.5 Inspectie- en onderhoudsstrategie (stap 9)	4-10
4.6 Inspectie- en onderhoudsplan (stap 10)	4-11
5 Het opstellen van het Beheerplan Nat	5-1
5.1 Inleiding algemeen	5-1
5.2 Inleiding BPN (hoofdstuk 1 van het BPN)	5-2
5.3 Areaalbeschrijving (hoofdstuk 2 van het BPN)	5-4
5.4 Landelijk beleid (hoofdstuk 3 van het BPN)	5-5
5.5 Regionaal beleid (hoofdstuk 4 van het BPN)	5-5
5.6 Beheerfilosofie (hoofdstuk 5 van het BPN)	5-6
5.7 Bestandsbeheer (hoofdstuk 6 van het BPN)	5-6
5.8 Referentiesituatie en mijlpalen (hoofdstuk 7 van het BPN)	5-6
5.9 Evaluatie voorgaand uitvoeringsjaar (hoofdstuk 8 van het BPN)	5-7
5.10 Doelevaluatie (hoofdstuk 9 van het BPN)	5-8
5.11 Bijdragen meerjarenbegroting (hoofdstuk 10 van het BPN)	5-8
5.12 Maatregelen na begrotingsperiode (hoofdstuk 11 van het BPN)	5-9
5.13 Bronnen van informatie voor het BPN	5-10
6 BPN in het planproces	6-1
6.1 Inleiding	6-1
6.2 BPN en de verzelfstandiging van Rijkswaterstaat	6-1
6.3 Bedrijfsvoering en begroting	6-2
6.4 BPN, programmering en begrotingscyclus	6-3

6.4.1	Lijn 1: Vastgesteld beleid	6-4
6.4.2	Lijn 2: Offertetraject	6-4
6.4.3	Lijn 3: Managementcontract.....	6-6
6.5	Spoorboekje programmeringsproces	6-6
6.6	BPN en de landelijke begroting	6-9
6.6.1	Infrastructuurfonds	6-9
6.6.2	Hoofdstuk 12 rijksbegroting	6-10
6.7	Uitgangspunten bij de programmering	6-11
6.7.1	Meerjarige afspraken, boxenstructuur	6-11
6.7.2	Vaste productenstructuur	6-12
6.7.3	Basispakket instandhouding	6-12
6.7.4	Prioriteitenmodel	6-12
6.7.5	Beleidsdoelprogrammering en taakcijferprogrammering	6-13
6.7.6	Inzicht in output en outcome	6-14
6.8	Functie en plaats van BPN-producten in de programmering	6-14
6.8.1	Instandhoudingsplannen en programmering.....	6-14
6.8.2	Vast onderhoud en vast onderhoudsboek.....	6-16
6.8.3	Tisbo	6-16
6.8.4	Bopper	6-16

Bijlagen

Bijlage 1	Watersysteemdelen	B1
Bijlage 2	Objecten in de categorie facilitair	B2
Bijlage 3	Standaardstructuur voor IHP's	B3
Bijlage 4	Onderbouwing ramingen in IHP's	B4
Bijlage 5	Integrale decompositie kunstwerken	B5
Bijlage 6	Voorbeelden gebeurtenissenbomen	B6
Bijlage 7	Onderscheid vast - variabel.....	B7
Bijlage 8	Voorbeelden inspectieparameters	B8
Bijlage 9	Kentallen maatschappelijke gevolgkosten scheepvaart	B9
Bijlage 10	IHP objectcategorie water en emissiebeheerplannen	B10
Bijlage 11	Vast onderhoudsboek	B11
Bijlage 12	Lijst van gebeurtenissen voor aanpassing beleidsdeel	B12
Bijlage 13	Standaardstructuur- en teksten BPN	B13
Bijlage 14	Nadere uitwerking BPRW-thema's en -functies	B14
Bijlage 15	Onderscheid tussen 02.02.03 en 02.02.04	B15
Bijlage 16	Werksoorten	B16
Bijlage 17	Maatregelen die onder de WVO vallen.....	B17
Bijlage 18	Productenstructuur	B18
Bijlage 19	Maatregelen die onder verkeersbegeleiding vallen	B19
Bijlage 20	Basispakket instandhouding	B20
Bijlage 21	Output en outcome	B21
Bijlage 22	Hulpmiddelen bij de BPN-organisatie	B22
Bijlage 23	Begrippen en definities	B23
Bijlage 24	Lijst met figuren	B24
Bijlage 25	Lijst met tabellen.....	B25
Bijlage 26	Lijst met afkortingen	B26

Literatuurlijst

1 Inleiding

1.1 Wat is een BPN?

BPN staat voor 'BeheerPlan Nat'. Letterlijk is een BPN alleen het plan waarin een regionale directie aangeeft welke natte infrastructuur zij onder zich heeft en hoe zij het beheer daarvan denkt te gaan uitvoeren. Het plan omvat een overzicht van de nagestreefde doelstellingen, de maatregelen die nodig zijn om deze te bereiken en de hiervoor benodigde financiën.

Voor de onderbouwing van het beheerplan bestaan er richtlijnen. De regionale plannen moeten namelijk goed onderling vergelijkbaar, compleet en overzichtelijk zijn, omdat zij de basis vormen voor belangrijke politieke keuzes. Dit maakt de term 'BPN' meer beladen. Bij BPN denkt men vaak aan het complete besluitvormingsproces waarin het BPN een essentieel instrument is. Met BPN wordt ook vaak de methodiek of de landelijke organisatie bedoeld. Om verwarring met het 'papieren plan' te voorkomen wordt in de Wegwijzer van 'BPN-proces', 'BPN-methodiek' en 'BPN-organisatie' gesproken, en alleen van BPN als ook echt het papieren document wordt bedoeld.

1.2 Waarom een BPN?

Rijkswaterstaat doet al ruim 200 jaar aan beheer en onderhoud. Hiervoor zijn door elke beheerder plannen gemaakt; wat dat betreft is er dus niets nieuws onder de zon. Wel nieuw aan de BPN-methodiek is het 'functionele denken'. Dit betekent dat het beheer veel meer gebeurt vanuit de maatschappelijke functie van het object en niet meer vanuit de technische toestand. Onderhoud aan een object wordt pas uitgevoerd als het nodig is voor het goed functioneren van het object. Om dit te kunnen beoordelen moet het duidelijk zijn wat de functie van het object is en wat nodig is om de functie te behouden, herstellen of verkrijgen. Het moet duidelijk zijn wat de gevolgen zijn als het object niet wordt onderhouden en waar de grens ligt tussen het wel en niet functioneren van het object.

Het komt er kortom op neer dat goed gemotiveerd moet worden waarom beheer en onderhoud plaatsvindt. Met een goed onderbouwde motivatie kunnen we als Rijkswaterstaat beter aan de samenleving uitleggen en verantwoorden waar we mee bezig zijn.

Een goede verantwoording is ook van belang bij de jaarlijkse begroting. De regionale directies van Rijkswaterstaat dienen hun bijdragen meerjaren programmering in bij het hoofdkantoor. Deze bijdragen omvatten de geplande maatregelen van de directies met een onderbouwing en de kosten hiervan. Als de programmering van de regionale directies het beschikbare geld overstijgt, kan o.a. op basis van de onderbouwing een goede afweging worden gemaakt bij de verdeling van de gelden. Het hoofdkantoor maakt bij deze afweging ook gebruik van een landelijk prioriteitenmodel, dat bepaald wordt door de politiek. Boven aan deze lijst staat meestal veiligheid. Meer over het begrotingsproces is te vinden in hoofdstuk 6.

Een krib en functioneel beheer

Kribben¹ liggen er meestal al jaren. Het valt zelden te achterhalen waarom de kribben zijn aangelegd zoals ze er zijn. Waarom met een bepaalde hoogte, lengte en onderlinge afstand tussen de kribben? Vroeger was die vraag niet zo van belang. De kribben werkten kennelijk goed, want de rivier was bevaarbaar en bleef op zijn plaats. Je moest er, wat onderhoud betreft, alleen voor zorgen dat de kribben er zó bij bleven liggen als ze waren aangelegd. Met het 'functionele denken' werkt het iets anders. Onderhoud gebeurt nu alleen als het nodig is. Eerst moet helder zijn dat de krib nodig is en dus een functie heeft. De functie van een krib is de rivier vastleggen en op diepte houden. Misschien blijft de rivier echter ook op zijn plaats als de krib er niet zou zijn. Dan is onderhoud dus niet nodig. Of mogelijk heeft de krib nadelige effecten op andere functies. In dit geval moet worden overwogen om hem weg te halen. Wanneer vaststaat dat de krib nodig is, rijst de vraag aan welke eisen hij minimaal moet voldoen om functioneel te zijn. Misschien kan hij korter. Wellicht hoeft het geen probleem te zijn als hij achterloops raakt, dat wil zeggen loskomt van de oever omdat er water achterlangs gaat stromen. Als dit zo is, kan de onderhoudsintensiteit omlaag. Het is dan toelaatbaar dat er stukjes van de krib afslaan, totdat de minimale afmetingen voor het functioneren zijn bereikt.

Het functionele denken als zodanig heeft niets te maken met goedkoper dan wel duurder onderhoud. Soms valt het onderhoud goedkoper uit, soms duurder. Het leidt wel tot een efficiëntere inzet van de middelen ten opzichte van de gestelde prioriteiten.

1.3 Van technisch naar functioneel beheer

Het meest kenmerkende van de BPN-methodiek is dus het functioneel beheer. In de loop van de tijd zijn verschillende stappen gezet om van technisch beheer tot functioneel beheer te komen. Sommige van deze stappen waren cruciaal.

In 1987 werd het rapport 'Kwaliteit en Kosten van Rijkswaargewegen' (KWAVA-1987) uitgebracht en aan de Tweede Kamer aangeboden. Het rapport maakte duidelijk dat de functie vaarwegen een onderhoudsachterstand had opgelopen. Dat was voor de Kamer aanleiding om voor de periode 1991-1995 340 miljoen gulden per jaar voor het onderhoud van vaarwegen beschikbaar te stellen.

In 1993 werd de voortgang geëvalueerd, mede omdat de Algemene Rekenkamer om een betere onderbouwing van de uitgaven voor het onderhoud had gevraagd. Hieruit kwam het proces 'Beheer op Peil' (BOP) voort, aangestuurd door de gelijknamige stuurgroep. In de rapporten 'Duurzaam Waterwegbeheer' en 'Beheer op Peil' (BOP 1993) is van de voortgangsoptname verslag gedaan. Daarbij werd breder op het beheer ingegaan dan destijds in het KWAVA-rapport. De insteek was nu het onderhoud, de aanleg en de verbetering van de rijkswaargewegen en de waterhuishouding, alsmede de herinrichting en herstel van de watersystemen naar aanleiding van de derde Nota Waterhuishouding

1. Een krib is een 'dammetje', haaks op een rivieroever, waarvan er vaak vele achter elkaar liggen om de rivier op zijn plaats te houden.

(NW3), het Tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer (SVV-II) en het Beheerplan voor de Rijkswateren 1992-1996 (BPRW). Het opstellen van regionale beheerplannen kreeg vanaf 1993 een sterke impuls doordat de Stuurgroep BOP een proces in gang zette om de BPN-methodiek in de RWS-organisatie te verankeren. De doelstelling was dat alle regionale directies een BPN zouden gaan opstellen, die wat betreft werkwijze en inhoud onderling vergelijkbaar waren. Om de regionale directies te ondersteunen heeft de stuurgroep er voor gezorgd dat er een handleiding BPN, een voorbeeld-BPN en een informatiesysteem voor de regionale directies beschikbaar kwam.

Sinds 1995 stellen de regionale directies jaarlijks een BPN op. De BPN-en zijn steeds belangrijker geworden. Samen met de Beheerplannen van Wegbeheer vormen ze nu de onderbouwing van de offertebijdrage van Rijkswaterstaat aan de Bestuurskern.

Met het opstellen van de BPN-en is bovendien een proces in gang gezet dat de kwaliteit van het object en het beheer verhoogt. Met name de deskundigheid, de toegankelijkheid, de herkenbaarheid en de samenwerking met anderen is verbeterd. Het heeft geresulteerd in:

- meer helderheid rond de rol en verantwoordelijkheden van Rijkswaterstaat;
- een groter draagvlak door beter informeren, communiceren en samenwerken;
- een duidelijkere koppeling tussen middelen en producten (input en prestaties) met als resultaat een effectiever gebruik en een betere toedeling van de middelen;
- een toename van efficiency van de bedrijfsvoering.

1.4 Hoe ziet een BPN eruit?

De regionale directies zijn behoorlijk vrij bij het opstellen van de BPN-en. Er is een uitgewerkte hoofdstukindeling, die wordt aanbevolen (zie paragraaf 2.3). Voor de onderbouwing is het hanteren van het 10-stappenplan wel verplicht gesteld. Zie voor een toelichting op deze methodiek paragraaf 2.2. De door de verschillende directies opgestelde BPN-en ogen weliswaar verschillend, maar bedienen zich wel allemaal van dezelfde terminologie.

Het BPN bestaat uit een beleidsdeel en een uitvoeringsdeel. De nadere onderbouwing van het uitvoeringsdeel wordt grotendeels weergegeven in instandhoudingsplannen.

1.5 De landelijke BPN-organisatie

Elke regionale directie stelt een BPN zelfstandig en onder eigen verantwoordelijkheid op. De regionale directies dragen daartoe taken op aan bepaalde organisatieonderdelen. Algemeen geldt dat het opstellen gebeurt onder de eindverantwoordelijkheid van het sectorhoofd Water van de betreffende directie. Meestal is er sprake van een projectorganisatie, waarin het beleid (centraal apparaat regionale directie) en de uitvoering (dienstkringen) vertegenwoordigd zijn. Verder heeft elke regionale directie een persoon aangewezen als BPN-coördinator, die informatie uitwisselt met andere regionale directies.

Aan het hoofd van de landelijke projectorganisatie staat de **Stuurgroep BOP**. In deze stuurgroep hebben naast alle sectorhoofden Water van de regionale directies ook vertegenwoordigers zitting van Hoofdkantoor Uitvoering, Beleidsdirectie Water en specialistische diensten. De Directeur Uitvoering is de voorzitter van de Stuurgroep BOP. De stuurgroep komt gemiddeld tien keer per jaar bijeen. De Stuurgroep BOP is met name bedoeld voor een goede afstemming tussen de regionale directies.

Onder de Stuurgroep BOP functioneren een groot aantal werkgroepen. Vier daarvan zijn speciaal van belang voor BPN. De **Werkgroep BOP** is samengesteld uit lijnmanagers van alle regionale directies en Hoofdkantoor Uitvoering en heeft als doel het verankeren van het BPN in de lijn. Deze werkgroep ging begin 2000 van start. De taken zijn onder meer het uitwisselen van ervaringen, benchmarking, het fungeren als forum voor het aankaarten van nieuwe ontwikkelingen en de kwaliteitsborging van de producten van de BPN-organisatie.

Naast de Werkgroep BOP is er ook een **Landelijke Coördinatie Groep (LCG)**. In de LCG zitten de BPN-coördinatoren van de regionale directies en vertegenwoordigers van Hoofdkantoor Uitvoering, beleidsdirecties en specialistische diensten. De LCG moet het BPN-proces levend houden. Haar concrete taken zijn het bieden van een platform voor uitwisseling en afstemming van system(athiek)en, de methodiekontwikkeling en de plancyclus. De LCG heeft een aantal taken gedelegeerd aan twee adviesgroepen:

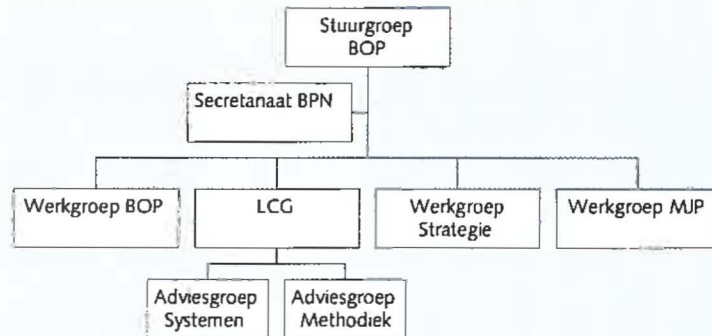
- Adviesgroep Systemen
- Adviesgroep Methodiek

De **Werkgroep Strategie** is de denktank van de Stuurgroep BOP. In deze werkgroep zitten vertegenwoordigers van een aantal regionale directies en specialistische diensten, die ook lid zijn van de Stuurgroep BOP.

Voor het opstellen van het jaarlijkse advies over het landelijke meerjarenprogramma is de landelijke **Werkgroep Meerjarenprogrammering (MJP)** in het leven geroepen. Deze stelt het jaarlijkse integrale advies samen voor de sectoren aanleg en instandhouding en de bijdragen van de specialistische diensten aan de Stuurgroep BOP. Dit advies behandelt de diverse opties voor de meerjarige budgetverdeling. Voor het planproces is een landelijk 'spoorboekje' ontwikkeld. Hierin staat de openvolging van acties met een overzicht van de verantwoordelijken en de data. In het voorjaar komt de werkgroep met - onder meer - een reeks vragen over de BPN-en. Deze vragenlijst is beter bekend onder de naam 'uitgangspunten'.

De spil van de projectorganisatie is het BPN-secretariaat bij de Dienst Weg- en Waterbouwkunde dat het BPN-proces ondersteunt en aanjaagt.

Figuur 1-1:
BPN-organisatie

De landelijke organisatie ziet er als volgt uit:

Voor vragen en opmerkingen over het BPN-proces is bij DWW een landelijke helpdesk opgezet. In het voorwoord en bijlage 22 is het adres van de helpdesk opgenomen.

1.6 Plannen voor de toekomst

Het opstellen van de BPN-en is nog volop in ontwikkeling. Zowel de vorm als de inhoud van het BPN zijn nog niet definitief. Er wordt veel over gesproken en nagedacht en regelmatig worden over allerlei aspecten nieuwe afspraken gemaakt. Soms worden hiaten ingevuld en wijzigingen doorgevoerd vanwege veranderde politieke inzichten. De methodiek is inmiddels vrij goed ontwikkeld, maar de implementatie is nog niet overal even goed doorgevoerd. De Stuurgroep BOP blijft de nadruk leggen op kwaliteitsverbetering. Elementen in het BPN - zoals de dooevaluatie - die in de eerste jaren onderbelicht bleven, zullen gaandeweg meer op de voorgrond treden.

1.7 Over deze Wegwijzer BPN

Deze Wegwijzer is een *handleiding* voor het opstellen van een BPN. De Wegwijzer schept duidelijkheid over de inhoud van het BPN, verheldert de werkwijze, vermeldt waar de benodigde informatie te vinden is, en geeft aan wat er met de informatie gebeurt.

In het - korte - hoofdstuk 2 wordt het 10-stappenplan toegelicht. Dit is de naam die is gegeven aan de gestructureerde aanpak van het opstellen van het BPN. De hoofdstukken 3 en 4 vormen de 'echte' handleiding voor het opstellen van een BPN. In deze hoofdstukken volgen we de methode van het 10-stappenplan. In hoofdstuk 5 wordt per hoofdstuk van het BPN een nadere toelichting gegeven op de gewenste inhoud ervan.

Hoofdstuk 6 tot slot geeft inzicht in de positie van het BPN binnen het totale planproces van Rijkswaterstaat.

Aansluitend is een aantal bijlagen opgenomen waarin veel aanvullende informatie te vinden is over onderwerpen waar deze Wegwijzer naar verwijst.

2 Het Beheerplan Nat (BPN)

2.1 Inleiding

Elke regionale directie moet jaarlijks een Beheerplan Nat maken. Het 10-stappenplan kan worden gezien als een 'recept' om tot een Beheerplan Nat te komen. Alle regionale directies moeten deze methode volgen opdat hun plannen onderling vergelijkbaar zijn en ongeveer dezelfde mate van detaillering vertonen. Dat is de reden dat het hoofdkantoor de aanpak via het 10-stappenplan verplicht heeft gesteld. Dit hoofdstuk schetst kort het 10-stappenplan en de opbouw van een BPN.

2.2 Het 10-stappenplan

Het 10-stappenplan valt uiteen in twee delen. Deel één, het beleidsdeel, omvat de eerste 4 stappen. De laatste 6 stappen vormen het uitvoeringsdeel, waarvan de onderbouwing grotendeels wordt weergegeven in instandhoudingsplannen.

De tien stappen van het 10-stappenplan kunnen als volgt worden verwoord:

Stap	10-stappenplan
1	Verdeel het watersysteem in watersysteemdelen met homogene functies.
2	Verdeel het watersysteemdeel in homogene beheerobjecten.
3	Bepaal vanuit een integrale benadering van alle functies het streefbeeld per functie.
4	Bepaal per beheerobject de functie-eisen.
5	Vergelijk de huidige situatie met de functie-eis en bepaal de benodigde maatregelen om de streefbeelden te bereiken, en definieer mijlpalen op het traject er naar toe.
6	Maak een systeemanalyse van het beheerobject en bepaal per functie de kritieke onderdelen.
7	Bepaal het interventieniveau van de kritieke onderdelen.
8	Ga op bedrijfseconomische gronden na wat de invloed is van 'vast onderhoud' op de levensduur van de kritieke onderdelen.
9	Formuleer de inspectie- en onderhoudsstrategie voor de onderdelen van het object.
10	Formuleer het onderhouds- en inspectieplan voor het object (inclusief interventiejaren).

Het 10-stappenplan start met de omschrijving van het gebied waar het plan betrekking op heeft (beheergebied). Dit gebied wordt onderverdeeld in deelgebieden of watersystemen, die op hun beurt in watersysteemdelen worden onderverdeeld. De watersysteemdelen worden weer in objecten onderverdeeld. Een object is bijvoorbeeld een dijkvak, een sluis of een dienstvaartuig. Per watersysteemdeel en object wordt beschreven wat de functie is en welke eigenschappen het moet bezitten om die functie te vervullen. Tot hier toe is sprake van het beleidsdeel van het BPN (stap 1 tot 4), waarin nog geen maatregelen aan de orde komen.

In het tweede deel, het uitvoeringsdeel, worden de beoogde eigenschappen (functie-eisen) van de beheerobjecten vergeleken met de werkelijke situatie.

Voor gevallen waarin de feitelijke toestand niet met deze beschrijving overeenkomt, moeten aanleg- of verbetermaatregelen worden opgesteld. Voor objecten die wel aan de functie-eisen voldoen - en die daadwerkelijk in het beheer van de opsteller zijn - wordt, het 10-stappenplan volgend, per object een instandhoudingsplan (IHP) geformuleerd. Dit plan vermeldt de beoogde onderhouds- en inspectiemaatregelen met bijbehorende planning, en - heel belangrijk - het licht toe waarom men ze neemt.

In de vervolghoofdstukken 3 en 4 wordt dieper op de inhoud van de stappen ingegaan.

2.3 Opbouw van een Beheerplan Nat

De opbouw, meer specifiek de hoofdstukindeling, van een BPN is niet verplicht gesteld. Wel wordt de volgende structuur aanbevolen:

Tabel 2-1: Opbouw van een Beheerplan Nat van het jaar 2003

- **WAAROM** beheren wij; wetten en verordeningen krachtens welke het beheer wordt gevoerd; landelijk en regionaal beleid; plaats BPN bij sturing en verantwoording;
 Hoofdstuk 1 Inleiding
 - 1.1 Kader
 - 1.2 Status
 - 1.3 Aard en karakter plan
 - 1.4 Planflexibiliteit en planperiode
 - 1.5 Plancoördinatie
- Hoofdstuk 3 Landelijk beleid
- Hoofdstuk 4 Regionaal beleid
- **WAT** beheren wij; plaats, omvang, functies, beheergrenzen, invloedszones;
 Hoofdstuk 2 Areaalbeschrijving
- **HOE** beheren wij; strategie, filosofie, gebruik informatiesystemen;
 Hoofdstuk 5 Beheerfilosofie
 Hoofdstuk 6 Bestandsbeheer
- **WAT** is onze REFERENTIE/DOEL: continuïteit in beleid, mijlpalen;
 Hoofdstuk 7 Referentiesituatie en mijlpalen
- **WAT** HEBBEN WE AL BEREIKT: terugblik en evaluatie;
 Hoofdstuk 8 Evaluatie voorgaand uitvoeringsjaar 2002
 Hoofdstuk 9 Doeevaluatie 2002
- **WELKE** ACTIVITEITEN/MAATREGELEN zijn nog nodig om het doel (streefbeelden en mijlpalen) te bereiken, en welke kosten zijn daarmee gemoeid;
 Hoofdstuk 10 Bijdragen meerjarenbegroting 2005-2009
 Hoofdstuk 11 Maatregelen vanaf 2010

Mogelijke BIJLAGEN bij een BPN

- Begrippenlijst
- Afkortingenlijst
- Prioritering
- Bedieningsplan
- Literatuuropgave/informatiebronnen

Voor het aanleveren van een groot deel van de in het BPN op te nemen informatie (bijvoorbeeld hoofdstukken 2, 7, 10 en 11) is het 10-stappenplan ontwikkeld. De informatie voor de overige hoofdstukken is veelal te vinden in landelijke en regionale beleidsnotities en -evaluaties.

In hoofdstuk 5 zouden ook zaken aan bod kunnen komen als organisatie, taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden, procedures, overlegstructuren, benodigde vergunningen, etc. Dit is momenteel echter nog niet verder uitgewerkt.

Voor hoofdstuk 8 kan worden gebruik gemaakt van bijvoorbeeld de reguliere voortgangs- en verantwoordingsrapportages.

3 Het beleidsdeel in het 10-stappenplan

Het beleidsdeel van het BPN bestaat uit een opsomming van alle objecten die de betrokken regionale directie beheert en een - aan hun functie gerelateerde - toestandsbeschrijving van de objecten. Normaal gesproken wordt het beleidsdeel eenmalig opgesteld terwijl het uitvoeringsdeel elk jaar wordt aangepast. Als er beheerobjecten bijkomen of verdwijnen, of als beleidsdoelstellingen veranderen, dan moet ook het beleidsdeel worden aangepast.

3.1 Watersysteemdelen (stap 1)

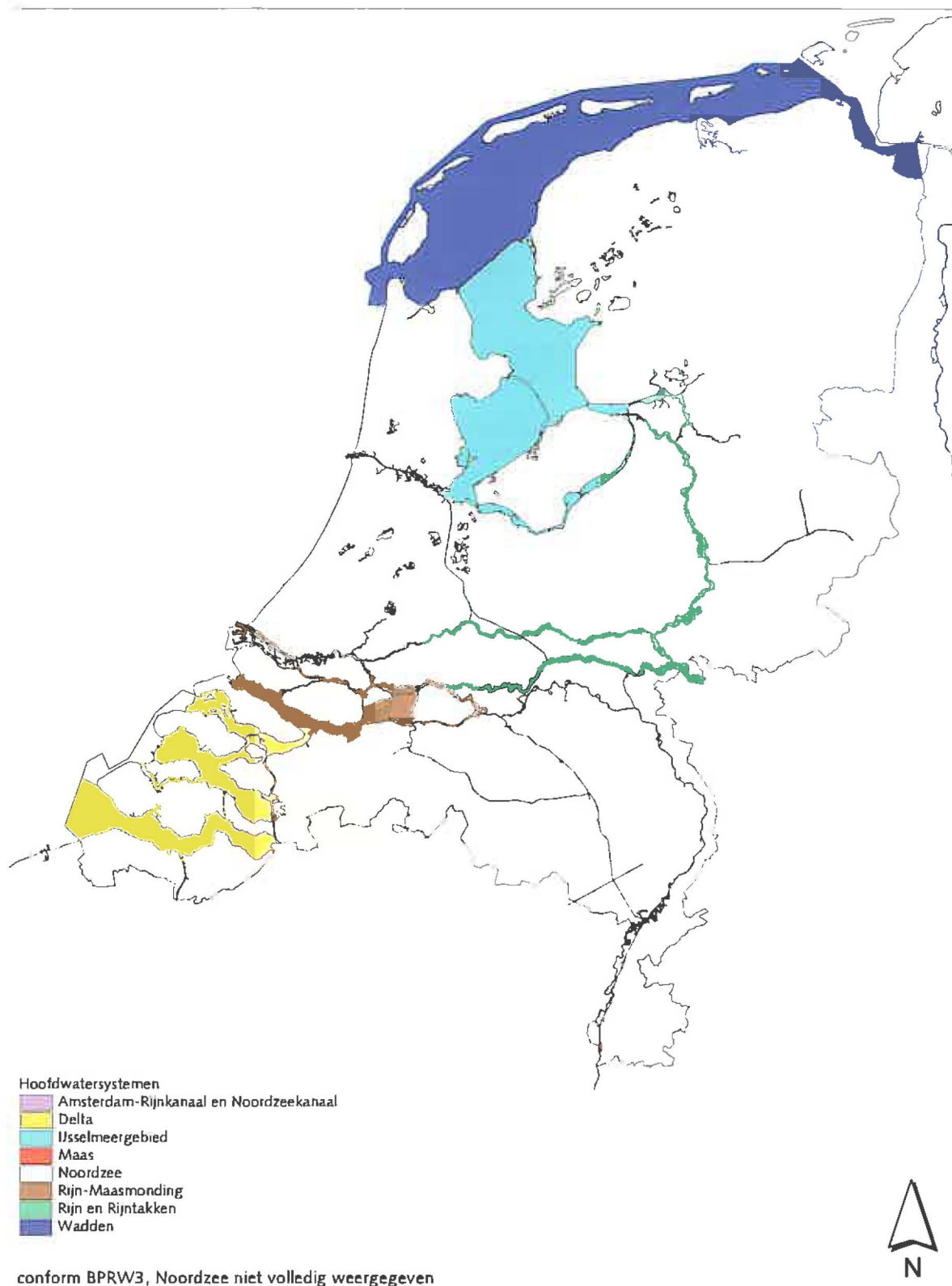
Het Beheersplan voor de Rijkswateren (BPRW), de basis onder de Beheerplannen Nat, om- en beschrijft het waterhuishoudkundig hoofdsysteem. Deze nota verdeelt de Rijkswateren in 9 hoofdwatersystemen, die weer zijn onderverdeeld in 41 watersystemen. In de beheerplannen zijn deze watersystemen verder onderverdeeld in watersysteemdelen (zie bijlage 1).

De onderverdeling van watersystemen naar watersysteemdelen valt onder de verantwoordelijkheid van de regionale directie. Het is niet de bedoeling de bestaande indeling jaarlijks te wijzigen. Slechts ingrijpende waterhuishoudkundige ingrepen of nieuwe bestuurlijke indelingen (zoals het samenvoegen van dienstkringen) kunnen worden gezien als een dringende reden om de indeling te veranderen.

Een watersysteemdeel is een gedeelte van het watersysteem dat in principe functiehomogeen is. Daarmee wordt bedoeld dat op het totale watersysteemdeel globaal dezelfde functies en streefbeelden van toepassing zijn. Zo zal een kanaal met een bepaalde transportfunctie in zijn geheel als één watersysteemdeel worden gezien. Als in dat kanaal op een bepaalde plek enkele vissteigers voorkomen, dan splitst dit het kanaal niet in meerdere watersysteemdelen. De functie sportvisserij wordt dan toegevoegd aan de functies van het kanaal.

Figuur 3-1:
Overzicht hoofdwatersystemen

Hoofdwatersystemen

Tabel 3-1: De functies van het BPRW

Het BPRW onderscheidt 17 functies. Deze zijn weergegeven in tabel 3-1.

Functies uit BPRW:	Afkorting
1. Hoogwaterbescherming/waterkeren	WK
2. Afvoer van water, ijs en sediment	AV
3. Hoofdtransportas	VW1
4. Hoofdvaarweg	VW2
5. Overge vaarwegen (inclusief doorgaande recreabevaart)	VW3
6. Ecologie en waterkwaliteit	EW
7. Lokale recreatievaart	RV
8. Zwermwater	ZW
9. Oeverrecreatie	OR
10. Sportvisserij	SV
11. Regionale watervoorziening	RW
12. Koelwater	KW
13. Waterkrachtcentrales	WKC
14. Drinkwater	DW
15. Beroepsvisserij	BV
16. Oppervlakteelststoffenwinning	DS
17. Oveng buitendijks	OB

Deze functies zijn in het Beheersplan voor de Rijkswateren als volgt op water-systeemniveau toegekend (gearceerd aangegeven):

Tabel 3-2:
De functionele benadering van de rijkswateren

Waterhuiskundig hoofdsysteem	watersysteemnaam	WK	AV	VW1	VW2	VW3	EW	RV	ZW	OR	SV	RW	KW	WKC	DW	BV	DS	OB
Rijn en Rijnakken	Boven Rijn en Waal																	
	Neder Rijn en Lek																	
	IJssel																	
	Zwarte Water delta																	
	Tweinthekanaal																	
Maas	Bovenmaas																	
	Grensmas																	
	Plassenmaas																	
	Noordelijke Maas																	
	Benedenmaas																	
	Getide Maas																	
	Maaskanaal																	
	Middenrijnburgse kanalen																	
Rijn en Maasmonding	Brabantse Kanalen																	
	Noordrand																	
	Middendeel																	
IJsselme- gebied	Zuidrand																	
	IJsselmeer																	
	Markermeer															**]		
	Randmeren Noord																	
AR-kanal en Noordzeekanaal	Randmeren Oost															**]		
	Randmeren Zuid																	
	Amsterdam Rijnkanaal																	
Vadde	Noordzeekanaal																	
	Waddenzee																	
Delta	Leem Dollard																	
	Oosterschelde																	
	Westerschelde																	
	Grevelingenmeer																	
	Volkerak Zoommeer																	
	Veerse Meer																	
Noordzee	Kanaal Gent Temsezen																	
	Noordzee																	
	Kust waddengebieden (NH)					*												
	Noordzeekust (NH)					*												
	Noordzeekust (ZH)					*												
	Noordzeekust (Zld)					*												

* Zeevaart / zeeoeverwegen zijn niet ingedeeld volgens het stramen Hoofdtransportas, Hoofdvaarweg en Overge vaarweg.

** Op termijn toe te kennen functie

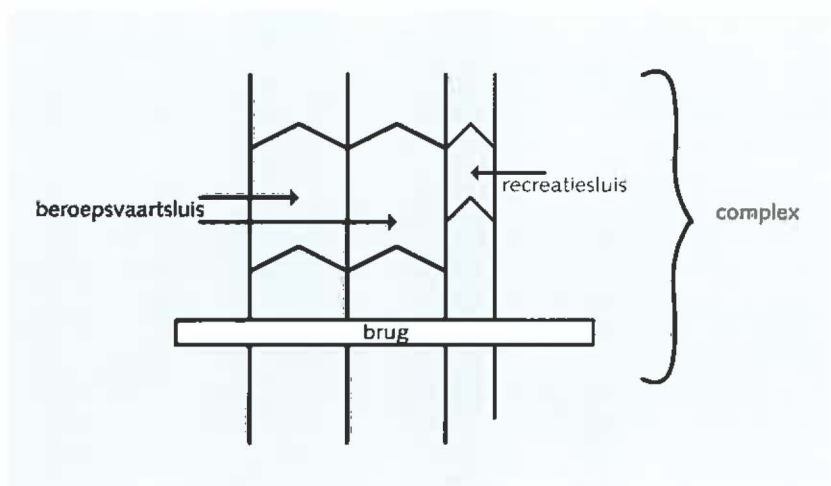
3.2 Beheerobjecten (stap 2)

Watersysteemdelen worden verder onderverdeeld in beheerobjecten. Beheerobjecten zijn per definitie functiehomogeen, wat wil zeggen dat het gehele object dezelfde functie(s) heeft. Een object kan wel meerdere functies hebben. Zo kan een sluis de functies 'hoofdtransportas' en 'hoogwaterkering' hebben. Daarbij is geen sprake van een hiërarchie tussen de functies. De integrale benadering maakt het vanzelfsprekend dat een object meerdere functies kan hebben zonder dat van een hiërarchie sprake is.

Enkele regionale directies hebben tussen watersysteemdeel en object het begrip 'complex' (of 'beheercomplex') geïntroduceerd. Daarmee duiden zij aan dat een aantal objecten vanwege hun ligging of om andere redenen bij elkaar hoort. Een complex is een cluster van verschillende objecten van dezelfde objectcategorie (bijvoorbeeld kunstwerken) met een geografische of constructieve samenhang. De objectsubcategorieën van de objecten (bijvoorbeeld schutsluis en brug) verschillen dan weer wel.

Een voorbeeld van een complex is een sluisencomplex dat een sluis voor de beroepsvaart, een sluis voor de recreatievaart en een brug voor het wegverkeer bevat. Gebruik van het begrip complex is niet verplicht gesteld. In Bopper wordt het begrip complex bijvoorbeeld niet gebruikt, in Tisbo daarentegen is dit weer wel mogelijk. Hoewel het gebruik van complexen niet verplicht is, kan het wel nuttig zijn voor het weergeven van de samenhang. Zo kan als voorbeeld één instandhoudingsplan voor een geheel complex worden opgesteld, waarbij de maatregelen zoveel mogelijk aan de afzonderlijke objecten worden gekoppeld.

Figuur 3-2:
Voorbeeld sluisencomplex

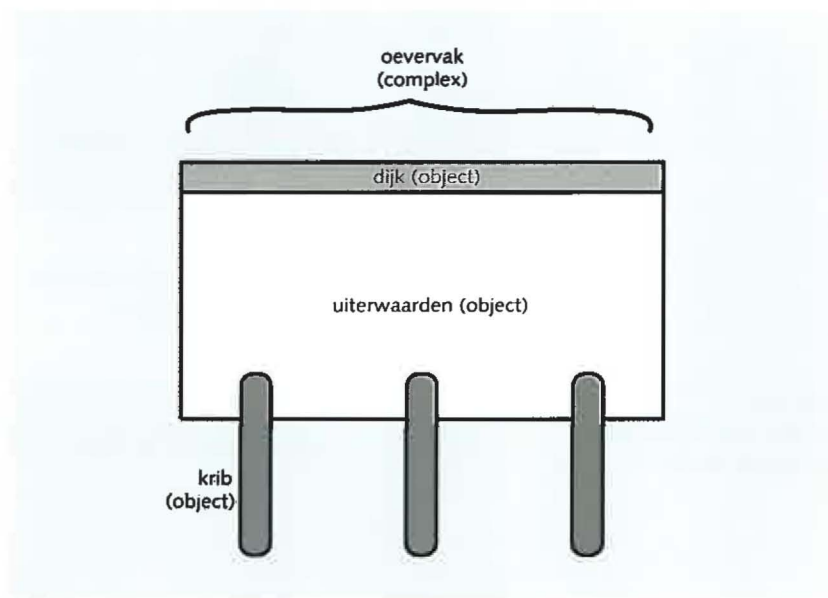

Voorgaand figuur duidt een complex aan. Vanwege de functiehomogeniteit worden hier drie objecten onderscheiden:

object	functie
beroepsvaartsluis (hoewel er sprake is van twee parallelle kolken, wordt er maar een object geteld)	hoofdtransportas
recreatiesluis	doorgaande recreatievaart
brug	een functie voor het wegverkeer (zie bijlage 14 voor het toekennen van maatregelen aan bruggen aan functies)

Een ander voorbeeld van een mogelijk complex is een oevervak:

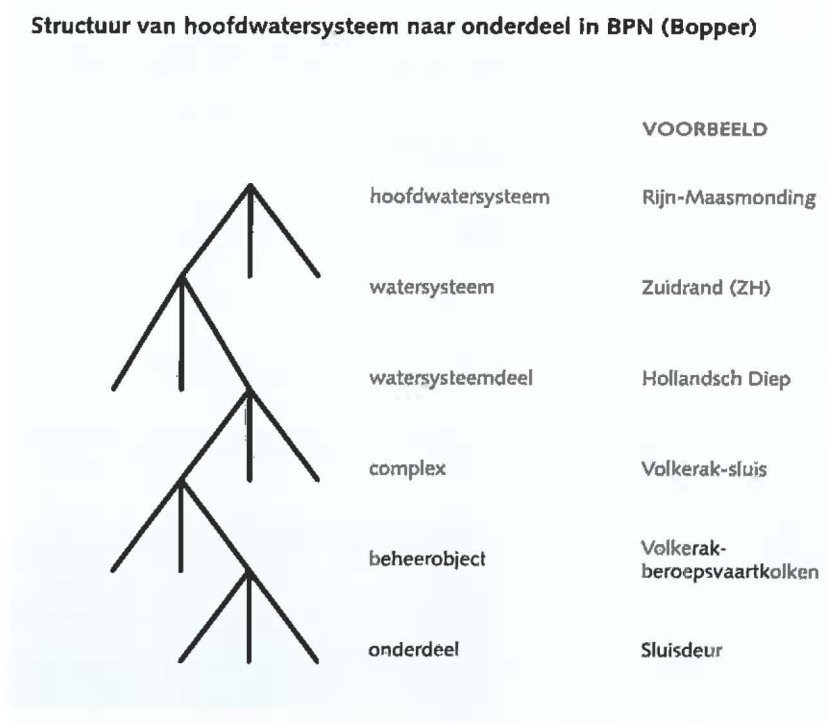
Figuur 3-3:
Voorbeeld complex bij oever

object	functie
dijk	waterkeren
uiterwaarden	ecologie en waterkwaliteit
krib	hoofdvaarweg

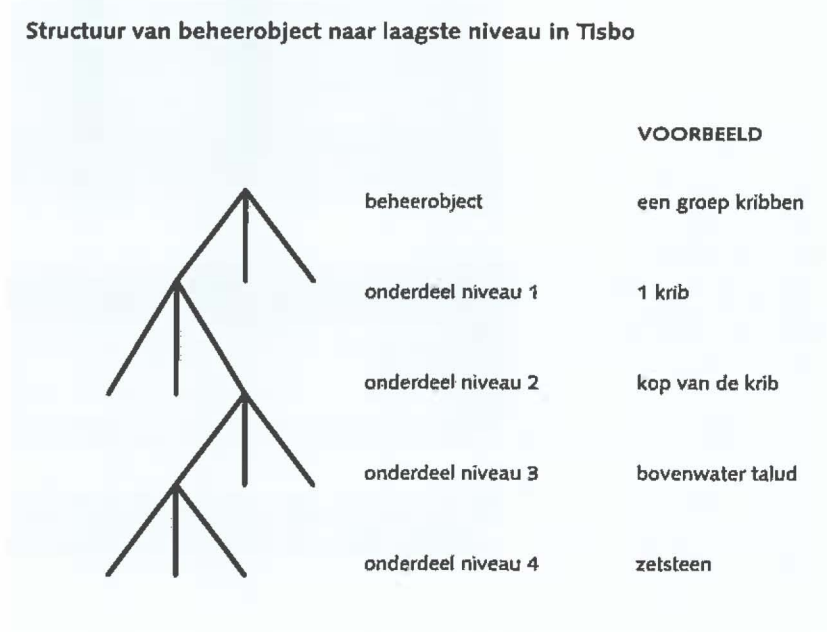
De structuur van het onderverdelen van hoofdwatersystemen naar – uiteindelijk - objecten staat in de volgende figuur nader uitgewerkt:

*Figuur 3-4:
Structuur van hoofdwatersysteem naar onderdeel in BPN (Bopper)*

In het geautomatiseerde systeem Tisbo wordt een nadere onderverdeling gehanteerd. Deze ziet er als volgt uit:

*Figuur 3-5:
Structuur van beheerobject naar laagste niveau in Tisbo*

Objecten kunnen in een van de vijf volgende categorieën vallen:

- kunstwerken
- bodems
- oevers
- water
- facilitair

Tabel 3-3 toont een lijst van in BPN-en voorkomende objecten en bijbehorende grootheden c.q. eenheden:

Tabel 3-3: Objectcategorieën met bijbehorende grootheden en eenheden

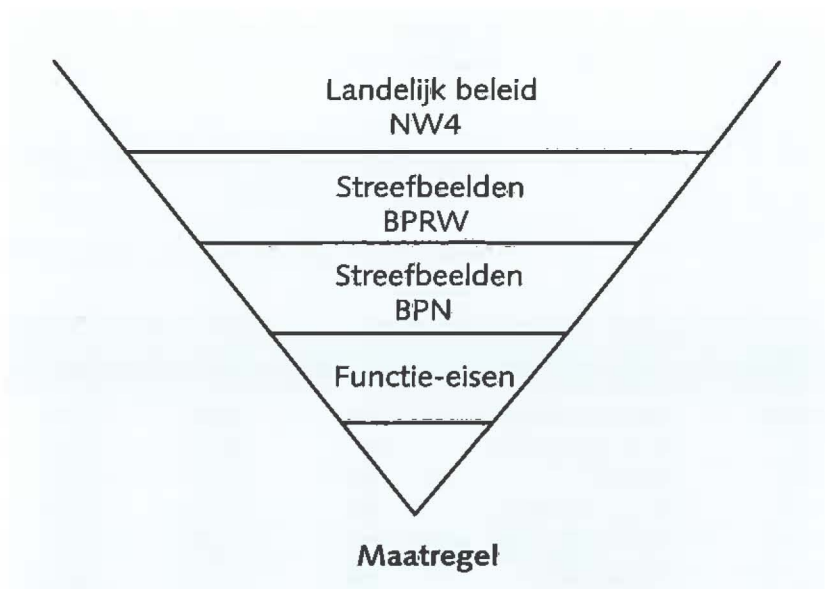
Objectcategorie	Object-subcategorie	Afkorting	Grootheid	Eenheid	Voorbeeld
<i>Kunstwerk</i>	Aanleginrichting	KA	aantal	stuks	steigers, meerpalen
	Beweegbare brug	KB	aantal	stuks	brug te A
	Gemaal	KG	aantal	stuks	gemaal X
	Hoogwaterkering	KH	aantal	stuks	stormvloedkering
	Kunstwerken t.b.v. natuur	KN	aantal	stuks	vistrap
	Aquaducten	KQ	aantal	stuks	aquaduct te B
	Waterreguleringswerk	KR	aantal	stuks	overlaat
	Schutsluis	KS	aantal	stuks	grote schutsluis Y
	Tunnel	KT	aantal	stuks	tunnel te A
	Spui/uitwateringsluis	KU	aantal	stuks	spui bij kunstwerk X
	Vaste brug	KV	aantal	stuks	brug Z
	Stuw	KW	aantal	stuks	stuw X
	Sifon/duiker/hevel	KZ	aantal	stuks	grondduiker
<i>Bodems</i>	Vaargeulbodem (vak)	BV	lengte	km	kanaalpand
	Havenbodem	BH	oppervlakte	ha	overnachtingshaven
	Bodems (overig)	BO	oppervlakte	ha	tussen kribben
<i>Oevers</i>	Strekdam	OD	lengte	km	strekdam Y
	Oever haven	OH	lengte	km	kade
	Kribben	OK	aantal	stuks	kribben te A
	Leidam/leikade	OL	lengte	km	leidam X
	Oevers/dijken	OO	lengte	km	kustlijn, linkeroever
	Strandhoofd	OS	lengte	km	strandhoofd Vlieland
	Uiterwaarden	OU	oppervlakte	ha	uiterwaarden te B
	Kribvakken	OV	lengte	km	Tiel 1
<i>Water</i>	Waddenzeekwelders	OW	oppervlakte	ha	kwelderareaal te A
	Water	QQ	oppervlakte	km ²	watervak
<i>Facilitair</i>	Gebouwen	FG	aantal	stuks	dienstkruisloot, werkplaats
	Scheepvaartbegeleiding	FS	n.v.t.	n.v.t.	havenlichten, verkeerspost
	Terreinen	FT	oppervlakte	ha	opslagterrein, zanddepot
	Vaartuigen	FV	aantal	stuks	patrouillevaartuig, ponton
	Algemeen	FX	aantal	stuks	dienstauto's

In bijlage 2 is als hulpmiddel een uitwerking gegeven van de objecten die vallen onder de objectcategorie facilitair.

3.3 Landelijke en regionale streefbeelden (stap 3)

De trechter van beleid naar maatregelen kan als volgt worden weergegeven:

Figuur 3-6:
Trechter van beleid naar
maatregelen

Landelijk zijn doelstellingen vastgelegd in verschillende beleidsnotities zoals de 4^e Nota Waterhuishouding en het Structuurschema Verkeer en Vervoer (SVV)¹. In het Beheersplan Rijkswateren (BPRW) worden deze hoofdlijnen inhoudelijk verder uitgewerkt naar doelstellingen per (hoofd)watersysteem. Zo wordt een algemene beleidsdoelstelling als 'vlot en veilig transport' in het BPRW geconcretiseerd naar de betreffende (hoofd)watersystemen.

De streefbeelden in de BPN-en worden gebaseerd op de meer globale doelstellingen uit landelijke beleidsnotities en het landelijke BPRW. Op regionaal niveau worden de landelijke doelstellingen vervolgens concreter ingevuld tot er op watersysteemdeel-niveau haalbare, integrale visies per functie ontstaan. Om later te kunnen vaststellen of de doelstellingen ook zijn gehaald, moet de regionaal beheerder aangeven wanneer het streefbeeld moet zijn bereikt (inclusief eventuele tussenliggende 'mijlpalen') en dienen de streefbeelden toetsbaar te zijn.

De landelijke doelstellingen komen tot stand na inspraak, via het 'open plan proces'. De vertaalslag naar regionale streefbeelden kan in overleg met betrokkenen c.q. belanghebbenden gebeuren, maar maakt geen deel uit van een formele inspraakprocedure. Het staat de regionale directies evenwel vrij om bij het vaststellen van de streefbeelden bepaalde inspraakprocedures te volgen.

Per watersysteemdeel bepaalt de regionale directie dus per functie het streefbeeld op basis van het landelijk en regionaal beleid. Omdat beleid kan wijzigen, is het soms nodig dat streefbeelden worden aangepast. Streefbeelden kunnen gelden voor een deel van een watersysteemdeel, maar ook voor een compleet watersysteem.

¹ De verwachting is dat het SVV op termijn wordt vervangen door het Nationaal Verkeer- en Vervoersplan (NVVP). Het NVVP is dus momenteel nog geen vaststaand beleid waarvan uitgegaan kan worden.

Het is daarnaast belangrijk dat een streefbeeld haalbaar is. Dit houdt in dat het streefbeeld voor het betrokken jaar realiseerbaar moet zijn. Bestuurlijke afstemming en overeenstemming met provincie(s), gemeente(n), water- en recreatieschappen en overige belanghebbenden moet daarbij inbegrepen zijn.

Resumerend moeten streefbeelden aan de volgende eisen voldoen:

- gericht op de samenleving;
- toetsbaar;
- afgestemd met andere functies;
- realiseerbaar;
- tijdgebonden (wanneer moet aan het streefbeeld zijn voldaan).

De volgende tabel reikt voor de 17 functies uit het BPRW een aantal items aan die bij het omschrijven van streefbeelden gebruikt kunnen worden. De lijst is niet uitputtend en zal in de loop der tijd verder worden uitgebreid en verbeterd.

Tabel 3-4: Voorbeelden voor het invullen van streefbeelden

Functie	Voorbeelden voor het invullen van streefbeelden
1. <i>Waterkeren</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Aan de normen uit de Wet op de Waterkering wordt te allen tijde voldaan. • De kans op overstroming is kleiner dan 1 op de X jaar. • De overschrijdskans van de waterstand bij sluis X bedraagt 1:Y.
2. <i>Afvoer</i>	<ul style="list-style-type: none"> • In staat zijn zonder problemen een debiet van X m³ per seconde af te voeren tijdens hoogwater. Bij dit debiet zullen de Maatgevende Hoog Waterstanden niet worden overschreden. De kans op optreden van overschrijding is eens per Z jaar. • Er wordt voldaan aan waterakkoord X.
3. <i>Hoofdtransportas</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Het watersysteemdeel is geschikt voor tweestrooksverkeer van schepen behorende tot de betreffende CEMT-klasse. • Aantallen schepen en afmetingen van toegestane schepen (lengte, breedte, diepgang en hoogte), nu en in het jaar 2010. Dit betreffen de maximaal geacommodeerde afmetingen. • Aangeven hoe vlot de afwikkeling moet zijn: voor X % van de schepen bedraagt de maximale totale doorvaartijd van een gemiddeld schip op de corridor van A naar B Y uur. • De veiligheid van de schepen is conform de landelijke normen. Er wordt voldaan aan de Richtlijnen Vaarwegen CVB t.a.v. sluisen, bruggen, bedieningstijden, e.d. • De doorvaarthoogte maakt X type containervaart mogelijk (conform NVVP). • Voor de externe veiligheid langs de vaarweg worden de normen van de RNVGS gehandhaafd.
4. <i>Hoofdvaarweg</i>	Zie functie 3.
5. <i>Overige vaarwegen</i>	Zie functie 3.

Functie	Voorbeelden voor het invullen van streefbeelden
6. <i>Ecologie en waterkwaliteit</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Per ecotoop of natuuroeltype: streefwaarden 2010 en 2035 noemen. • Rivier X vormt geen barrière in de migratieroute van trekkende vissen. • Het watersysteemdeel is ter hoogte van kruisingen (locatie aanduiden) met ecologische verbindingzones passeerbaar voor fauna (aansluitend op de EHS). • Er heeft zich in 2010 ter hoogte van A een oevervegetatie ontwikkeld met de zones: waterplanten - riet - grasland. • In het watersysteem is een levensvatbare stand en een natuurlijke reproductiecapaciteit van de gewone zeehond, de grijze zeehond en de bruinvis. Streefaantallen in 2010 zijn X gewone zeehonden, Y grijze zeehonden en Z bruinvissen. • Vergroting van het areaal van natuurlijke kwelders in gebied X met minimaal 50 % in 2010 (nu Y ha). • De waterbodemkwaliteit en waterkwaliteit van het watersysteemdeel zijn in 2010 conform de NW4, waardoor er een variëteit aan waterplanten (zoals.....), vissen (zoals.....) en vogels (zoals.....) ontstaat.
7. <i>Lokale recreatievaart</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Type recreatie (surfen, zeilen, kanoën, speedboot, waterfietsen) in 2010. • De recreatievaart wordt zoveel mogelijk ontmoedigd gebruik te maken van vaarweg X (bijvoorbeeld hoofdtransportas) en gestimuleerd gebruik te maken van vaarweg Y en Z (bijvoorbeeld overige vaarwegen). • Er zijn X ligplaatsen voor jachten. • Er zijn minder dan X ongevallen per jaar tussen recreatievaartuigen en beroepsvaartuigen. • Bedieningstijden zijn conform de BRTN 2000.
8. <i>Zwemwater</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Langs het watersysteem A zijn de zwemwaterlocaties X, Y en Z aangewezen. • Aantal recreanten per jaar in 2010. • Bereikbaarheid, toegankelijkheid en veiligheid van de voorzieningen.
9. <i>Oeverrecreatie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Vormen van gewenste/toegestane recreatie, zoals fietsen, mountainbiken, wandelen, picknicken en paardrijden. • Aantallen recreanten in 2010. • Bereikbaarheid van fietspad op locatie A in 2010 (kanaal wandel- en fietspaden die aansluiten op de voetgangers/fietsersbrug).
10. <i>Sportvisserij</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Type gewenste visvormen in 2010, bijvoorbeeld wadend vissen en vissen vanaf de oever. • Bereikbaarheid, toegankelijkheid en veiligheid van de voorzieningen.
11. <i>Regionale watervoorziening</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Gebied A met een omvang van X ha wordt uit dit watersysteem gevoed voor het doel Y (bijvoorbeeld voor irrigatie, veedrenking, doorspoeling en proceswater). • Er wordt voldaan aan waterakkoord Z. • Aanvoer van water vindt plaats conform een draaiboek laagwater. • Aan watersysteem X kan water onttrokken worden voor natuurgebied Y. Het totale volume te onttrekken water is zodanig dat dit geen invloed heeft op de waterstand in het watersysteem.

Functie	Voorbeelden voor het invullen van streefbeelden
12. Koelwater (voor energie-centrales)	<ul style="list-style-type: none"> Watersysteem X heeft Y centrales met een maximale thermische belasting van Z in 2010, op basis van vastgestelde MTR (WVO-vergunning), richtlijnen van de Commissie Koelwater Normen (CKN) en het protocol 'Koelwater onder warme weersomstandigheden' (mei 2001). Er is een adequaat temperatuurmeetnet voor controle van de achtergrondtemperatuur van het water.
13. Waterkracht-centrales	<ul style="list-style-type: none"> Aantal, locatie(s) en vermogen in 2010.
14. Drinkwater	<ul style="list-style-type: none"> Omvang van het voorzieningsgebied dat voorzien moet worden van drinkwater uit het betreffende watersysteemdeel nu en in de periode tot en met het jaar 2010. Maximum aantal dagen dat inname niet kan plaatsvinden.
15. Beroepsvisserij	<ul style="list-style-type: none"> Kwaliteit schelpdierwater conform EG-richtlijn 79/923/EEG². X soort vis/schelpdier en Y vangstgewicht in 2010. Bereikbaarheid visgronden.
16. Oppervlaktedelfstoffenwinning	<ul style="list-style-type: none"> Soort delfstoffen en winbare hoeveelheden per jaar. Winning van delfstof X met een maximale diepte van Y meter. Winningsperiode in 2010.
17. Overig buitendijks	<ul style="list-style-type: none"> Gewenste soort en intensiteit landbouw/veeteelt. X ha landbouw/veeteelt. Gewenste (hoeveelheid en soort) industriële ontwikkeling in jaar X.

3.4 Functie-eisen (stap 4)

In deze stap worden de streefbeelden per functie op het niveau van watersysteemdelen uitgewerkt tot concrete eisen aan de objecten: de functie-eisen. Streefbeelden worden gebaseerd op landelijke doelstellingen en regionaal ingevuld. De functie-eisen worden op basis van de regionale streefbeelden per functie regionaal ingevuld.

De functie-eisen zijn de concrete en meetbare criteria waaraan objecten moeten voldoen om het streefbeeld te kunnen realiseren. Anders gezegd: het zijn eisen waaraan een object moet voldoen om een bepaalde functie te vervullen, die ervoor zorgt dat het bijbehorende watersysteemdeel aan het streefbeeld van die functie voldoet.

Bij het opstellen van de functie-eisen wordt in eerste instantie uitgegaan van de aanwezige objecten. Als een bepaald streefbeeld niet (economisch) met de bestaande objecten kan worden gerealiseerd, kan dit leiden tot het uitvoeren van een aanleg- of verbetermaatregel. Daar kan weer een nieuw object uit voortkomen.

² Met rectificatie in 1990

De esthetische kant van het beheerde areaal lijkt met het opstellen van eisen vanuit vooraf gedefinieerde functies in het gedrang te komen. Dat klopt niet, want er is wel degelijk ruimte voor esthetica binnen BPN, en dan met name in de instandhoudingsplannen.

Het is alleen niet de bedoeling het als onderwerp of nieuwe functie uit te werken, maar het mee te nemen (in bijvoorbeeld het bepalen van het interventieniveau) als dat nodig is (dus als iets erg kleurig was bedoeld, hou het dan ook zo). Door middel van een aparte paragraaf in een IHP kan dit toegelicht en vastgelegd worden.

Voor alle objecten in het watersysteemdeel worden op basis van de specifieke streefbeeldende functie-eisen afgeleid. Deze moeten aan de volgende eisen voldoen. Ze zijn:

- objectgericht: ze gelden dus specifiek voor objecten;
- outputgericht: het gaat er vooral om of en hoe het object zijn functie vervult;
- niet in tegenspraak met de functie-eisen van andere functies aan dat object;
- compleet: is aan alle functie-eisen voldaan dan functioneert het object goed;
- meetbaar: te allen tijde moet objectief kunnen worden vastgesteld of het object nog aan de eisen voldoet.

Hierna worden enkele voorbeelden van functie-eisen per functie gegeven. De lijst is niet uitputtend en zal in de loop der tijd verder worden uitgebreid en verbeterd.

Tabel 3-5: Voorbeelden voor het invullen van functie-eisen

Functie	Voorbeelden voor het invullen van functie-eisen
1. Waterkeren	<ul style="list-style-type: none"> • Kruinhoogte van de dijk is minimaal NAP + X meter. • De kerende hoogte van sluiscomplex A is NAP + X meter. • De kustlijn moet voldoen aan de norm van de basiskustlijn (BKL). • Een overschrijdingskans van 1:X jaar.
2. Afvoer	<ul style="list-style-type: none"> • Aan de stromingsweerstand wordt als eis gesteld dat de zogeheten Chezy-waarde minimaal $20 \text{ m}^{0.5}/\text{s}$ dient te bedragen³
3. Hoofdtransportas	<ul style="list-style-type: none"> • Bodemligging vaarwegbodem t.o.v. een standaard laagwatervlak: diepte X m t.o.v. LLWS en breedte Y m (uitgaande van maatgevende schepen). • Doorvaarthoogte bij vaste bruggen t.o.v. een standaard hoogwatervlak: hoogte X m bij een waterpeil van NAP -0,20m. <p><i>Beschikbaarheidseisen sluisen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bijvoorbeeld 168 uur/week. • De toegestane niet geplande uitval van een complete sluis als gevolg van storingen bedraagt per jaar maximaal 1,0 % en per keer maximaal 4 uur. • De maximaal toegestane uitval als gevolg van gepland onderhoud van een kolk bedraagt per jaar maximaal 4 % en per keer maximaal 8 dagen. • Er is bij de sluis in totaal X m aan wachtplaatsen beschikbaar voor schepen met een diepgang van Y m.

³ Hoe hoger de Chezy-waarde, hoe geringer de stromingsweerstand

Functie	Voorbeelden voor het invullen van streefbeelden
4. <i>Hoofdvaarweg</i>	Zie functie 3.
5. <i>Overige vaarwegen</i>	Zie functie 3.
6. <i>Ecologie en waterkwaliteit</i>	<ul style="list-style-type: none"> • X ha / Y km strekkende natuurvriendelijke oever. • X fauna uitstapplaatsen (FUP's) met locaties. • De hellingen van de taluds van de natuurvriendelijke oever zijn maximaal 1:10. • De diverse MTR-waarden voor de zware metalen en de DDT's van de waterbodem worden niet overschreden (NW4, bijlage A, tabel 1); de rest van de stoffen in de waterbodem moet voldoen aan de toetsingswaarde (NW4, bijlage A, tabel 2). • De diverse MTR-waarden voor de zware metalen en de PAK's van het oppervlaktewater worden niet overschreden (NW4, bijlage A, tabel 1); voor de overige stoffen moet het oppervlaktewater voldoen aan de streefwaarden (NW4, bijlage A, tabel 1).
7. <i>Lokale recreatievaart</i>	<ul style="list-style-type: none"> • De beschikbaarheid van bruggen en sluizen bedraagt doordeweeks dagelijks 12 uur, op zaterdag 8 uur en op zondag 4 uur. • Er zijn bij de sluis X opstel- en wachtplaatsen beschikbaar voor de recreatievaart (afmeting Y m).
8. <i>Zwemwater</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Op de aangewezen plekken zijn steigers aanwezig met een lengte van X m. • Het watersysteemdeel moet (ter plaatse van A) voldoen aan de zwemwaterkwaliteit, omschreven in EG-richtlijn 76/160/EEG. • Bij de oever ter hoogte van A worden geen harde materialen gebruikt
9. <i>Oeverrecreatie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Fietspad heeft een minimale breedte van X m (voor 2x2 fietsen) in 2010. • Ter hoogte van A is een picknickplaats met drie tafels. • Het fietspad is (semi)verhard.
10. <i>Sportvisserij</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn 7 vissteigers in de nabijheid van woongebieden, waarvan er 2 toegankelijk zijn voor mindervaliden. • Van km X tot en met km Y is vissen verboden. • Bedekking van water- en oevervegetatie van 10 – 25 %.
11. <i>Regionale watervoorziening</i>	<ul style="list-style-type: none"> • In overeenstemming met het gesloten waterakkoord is X m3 per jaar/maand beschikbaar voor het waterschap. • Er is een aanvoercapaciteit van X m3/s. • De waterkwaliteit van het aan te voeren water voldoet aan de norm voor karperachtigen.
12. <i>Koelwater (voor energiecentrales)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Er is per jaar X m³ beschikbaar als koelwater. • De maximale temperatuur van geloosd koelwater bedraagt 30°C. In de zomer geldt een maximale temperatuursprong van 7°C ten opzichte van het ontvangende water⁴. • Het zoutgehalte van het beschikbare koelwater is niet hoger dan X mg/l.
13. <i>Waterkrachtcentrales</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Het stuwbedrijf zorgt voor de minimale afvoer X t.b.v. de waterkrachtcentrale.

⁴ Dit betekent dat als de achtergrondtemperatuur van het oppervlaktewater boven de 23°C ligt, er op grond van de WVO beperkingen gesteld worden aan de lozing van koelwater

Functie	Voorbeelden voor het invullen van streefbeelden
14. <i>Drinkwater</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijks wordt op plek A maximaal X miljoen m³ onttrokken aan het watersysteem B. • De kwaliteit is conform EG-richtlijn 75/440/EEG.
15. <i>Beroepsvisserij</i>	<ul style="list-style-type: none"> • De water- en waterbodembodemkwaliteit voldoen aan de grenswaarden (NW4). Zie ook functie 6. • De stuw is passeerbaar voor zalm. • Gebied A is niet toegankelijk voor visvaartuigen.
16. <i>Oppervlaktedelfstoffenwinning</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt maximaal X m³ klei per jaar gewonnen in het buitendijks rivierengebied. • Schelpenwinning mag maximaal de jaarlijks gemiddelde aanwas bedragen en is beperkt tot gebied A.
17. <i>Overig buitendijks</i>	<ul style="list-style-type: none"> • 75 % van het buitendijks terrein komt ter beschikking van landbouw (X ha). • Brug X voldoet aan verkeersklasse Y t.b.v. het landbouwverkeer. • Begrazing is alleen mogelijk in de afgerasterde delen.

4 Het uitvoeringsdeel in het 10-stappenplan

Beheerplan, instandhoudingsplan, onderhoudsplan en inspectieplan

Het uitvoeringsdeel van het 10-stappenplan omvat stappen 5 tot en met 10. De rapportage van de uitwerking van deze stappen (per object, soms ook per complex) heet het instandhoudingsplan (IHP). In een instandhoudingsplan worden voor het betreffende object ook de relevante gegevens uit de eerste vier stappen vermeld, maar de nadruk ligt op de laatste 6 stappen van het 10-stappenplan. Een instandhoudingsplan omvat een onderhoudsplan en een inspectieplan voor een object conform het 10-stappenplan.

In bijlage 3 is een standaardstructuur opgenomen voor een instandhoudingsplan. Bijlage 4 geeft een voorbeeld voor een raming van in een instandhoudingsplan. Een goede raming is essentieel voor een nauwkeurige onderbouwing.

In een Beheerplan (BPN-document) staan de resultaten van de instandhoudingsplannen plus alle andere zaken die nodig zijn om de beheertaken in het beheergebied uit te voeren.

4.1 Maatregelen en mijlpalen (stap 5)

In stap 5 worden de functie-eisen aan een object getoetst aan de werkelijkheid. Als aan alle functie-eisen is voldaan, is de functionele kwaliteit van het object goed. Als de functionele kwaliteit van alle betrokken objecten goed is, zou in feite geen beletsel meer moeten bestaan om aan het streefbeeld te (gaan) voldoen. In hoeverre er ook daadwerkelijk aan wordt voldaan, ligt veelal buiten de macht van Rijkswaterstaat. Een vaarweg kan aan alle eisen voldoen terwijl er - bijvoorbeeld vanwege mindere economische omstandigheden - toch weinig schepen op varen. Het streefbeeld van aantallen schepen en tonnage wordt dan niet gehaald.

Wordt net niet aan de functie-eisen voldaan, dan is het de vraag of dat erg is. In principe is dit het geval, omdat daar bij het formuleren van de functie-eisen goed over is nagedacht. Zo zijn de kruinhoogten van dijken landelijk vastgesteld na een uitgebreide technische, maatschappelijke en economische afweging. Bij het toetsen is het dus nog slechts een kwestie van de hoogte halen of niet. Een ander voorbeeld is de diepte van vaarwegen. Daarvoor gelden richtlijnen van de Commissie Vaarweg Beheerders (CVB). Stel dat de CVB voor een bepaalde vaarwegklasse een diepte van 3,0 meter voorschrijft. Toch zou als functie-eis gesteld kunnen worden dat de diepte 2,85 meter moet zijn. De reden hiervan is dat de eis van 3,0 meter puur gebaseerd is op algemene vermindering van overlast voor de scheepvaart, terwijl 2,85 meter de uitkomst kan zijn van een technische en maatschappelijk-economische afweging voor de betrokken vaarweg.

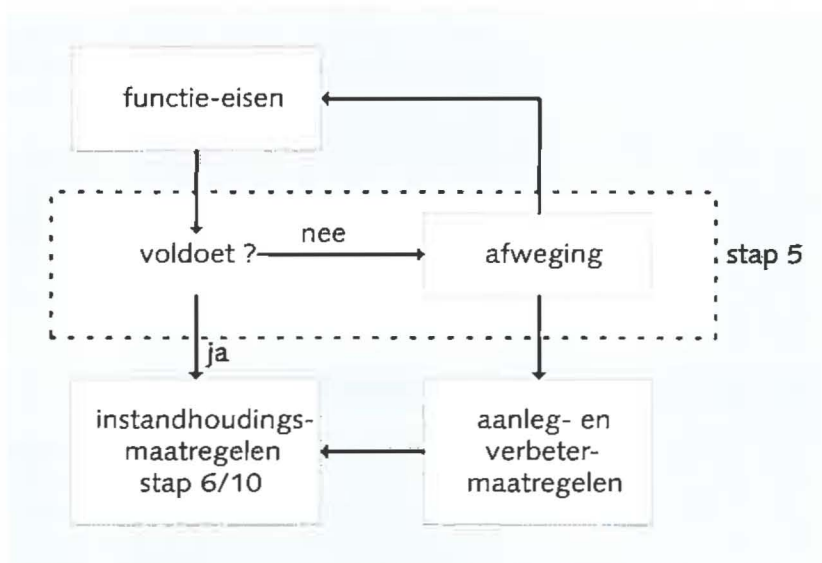
De uitslag van de toets is óf 'goed' óf 'onvoldoende'. Voor objecten die een onvoorwaardelijk 'goed' scoren, kan het onderhoudsplan (met instandhoudingsmaatregelen) verder worden uitgewerkt in stappen 6 tot en met 10.

Voor de objecten die de beoordeling 'onvoldoende' krijgen zijn er twee opties:

- De functie-eisen worden alsnog aangepast binnen de marge die de maatschappelijk-economische afweging biedt. In deze afweging is namelijk niet altijd sprake van een harde scheidslijn tussen 'goed' en 'onvoldoende'. Er is meestal wel enige marge tussen wat als doelstelling geldt en wat nog net als acceptabel wordt beschouwd.

- Er worden maatregelen genomen om het streefbeeld alsnog te bereiken (aanleg- en verbetermaatregelen).

*Figuur 4-1:
Vergelijking huidige situatie
met functie-eisen (stap 5)*

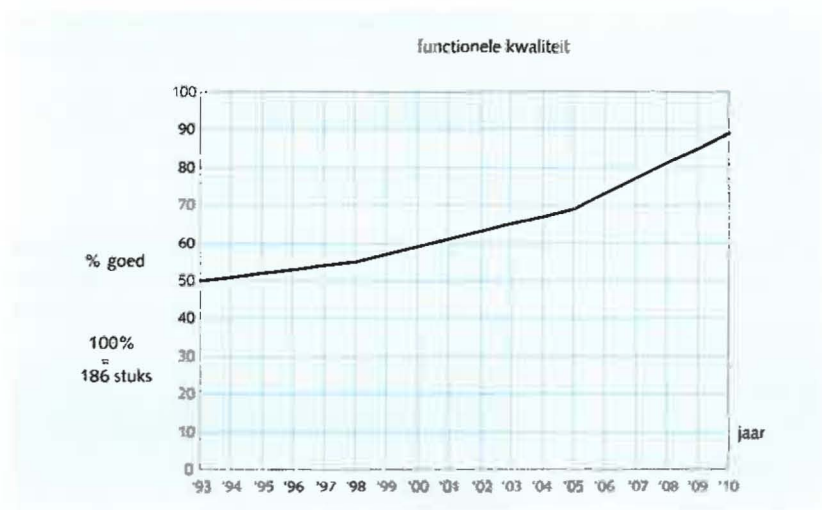
Het nader uitwerken van de instandhoudingsmaatregelen gebeurt door het volgen van de stappen 6 tot en met 10.

Aanleg- en verbetermaatregelen

Naast instandhoudingsmaatregelen kunnen ook aanleg- en verbetermaatregelen nodig zijn. In de methodiek van het 10-stappenplan ligt de nadruk weliswaar op instandhoudingsmaatregelen, maar eventueel noodzakelijke aanleg- of verbetermaatregelen komen op dezelfde manier uit stappen 1 tot en met 4 te voorschijn. Wel gelden hiervoor speciale procedureafspraken wanneer de feitelijke uitvoering aan de orde komt.

Voor de investeringsprojecten met een transportfunctie gelden de MIT-spelregels. Deze regels schrijven na afronding van elke projectfase (verkenning, planstudie enz.) een bepaalde besluitvorming voor. Voor niet-MIT-projecten gelden vergelijkbare besluitvormingsmomenten, die echter minder strak gedefinieerd zijn. In het kader van het project Spelregels voor Natte Infrastructuurprojecten (SNIP) is een - met de MIT-systematiek vergelijkbare - werkwijze ontwikkeld voor aanlegprojecten waterkeren en waterbeheren. Bij het ontwikkelen en realiseren van een aanlegproject moeten de consequenties voor het beheer en onderhoud zoveel mogelijk worden meegenomen. Met behulp van het zogeheten 'lifecycle cost management' wordt al in de ontwerpfase voor de totale levenscyclus van het object een kostenoptimum bepaald tussen aanleg, beheer en onderhoud. Gelijktijdig met de aanleg van een object moet ook een instandhoudingsplan worden opgeleverd. In dit plan staan, conform het 10-stappenplan, de inspectie- en onderhoudsstrategie en het inspectie- en onderhoudsplan.

Figuur 4-2:
Grafische weergave
functionele kwaliteit

Deze planningsvorm geeft de relatie weer van het in beheer zijnde areaal met de doelstellingen uit het BPRW. Het BPRW geeft de doelstellingen aan voor de realisatie van een bepaalde mate van functionele kwaliteit in een bepaald jaar (2010). Deze grafische weergave maakt de planning inzichtelijker en zorgt voor meer detail en diepgang.

4.2 Kritieke onderdelen (stap 6)

Objecten met een goede functionele kwaliteit (die in stap 5 dus een 'goed' haalden), moeten functioneel blijven. Meestal is daarvoor onderhoud nodig. In de volgende stappen wordt hiervoor een plan uitgewerkt. De belangrijkste afwegingen bij het plannen zijn: wanneer is onderhoud nodig en waarom op dat moment?

Richtinggevend in de BPN-methodiek is het functionele onderhoud: het plegen van onderhoud vindt plaats om het object zijn functie(s) te laten behouden. Daarvoor is het nodig te weten welke relatie bestaat tussen de onderdelen en de functie-eisen. Om dat te bepalen kan een systeemanalyse worden toegepast. In stap 6 komt deze systeemanalyse van het object tot stand. Uit welke onderdelen bestaat het object en welke daarvan zijn kritiek? Om te achterhalen uit welke onderdelen een object bestaat, kan gebruik worden gemaakt van decompositie. Bijlage 5 geeft de structuur voor de decompositie van een kunstwerk.

Kritieke onderdelen hebben bij falen (ontbreken of kapot gaan) direct een nadelig effect op het functioneren van het object. Om te achterhalen welke onderdelen kritiek zijn, is een gebeurtenissenboom (zie bijlage 6) een goed hulpmiddel. Hiermee is te analyseren wat er misgaat als een bepaald onderdeel

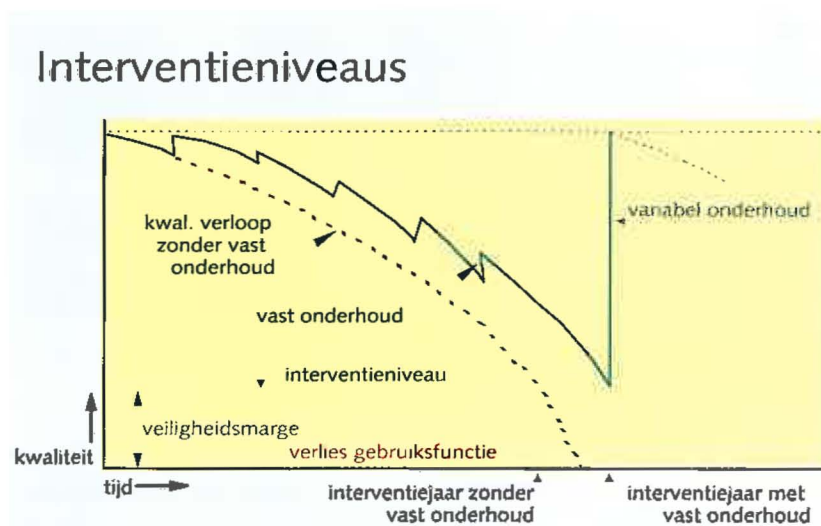
ontbreekt of niet meer functioneert. Als blijkt dat als gevolg daarvan het hele object zijn functie niet meer vervult, is dit onderdeel kritiek. Een gebeurtenissenboom maakt ook aanschouwelijk wat de hiërarchische relatie tussen de diverse onderdelen van een object is. Kritieke onderdelen komen bij de onderbouwing van het plan als eerste aan bod. Een andere insteek voor de selectie van de onderdelen waarmee de onderbouwing kan beginnen, is een keuze voor die onderdelen waarvoor als eerste maatregelen gepland zijn.

4.3 Interventieniveau (stap 7)

Vaste en variabele maatregelen

In stap 6 zijn de kritieke onderdelen van de objecten bepaald. In stap 7 wordt van deze kritieke onderdelen het interventieniveau bepaald. Er is ook een onderscheid te maken tussen vaste en variabele maatregelen.

Figuur 4-3:
Kwaliteitsverloop,
vast en variabel onderhoud

Vaste maatregelen zijn maatregelen die:

- ervoor zorgen dat de vermoedelijke levensduur (met vast onderhoud) van het object wordt gehaald (zie figuur 4-3);
- ertoe leiden dat variabel onderhoud kan worden uitgesteld (vergeleken met de situatie zonder vast onderhoud), zonder dat de kwaliteit onder het interventieniveau daalt (zie figuur 4-3);
- gericht zijn op de dagelijkse exploitatie.

Variabele maatregelen zijn maatregelen die voorkómen dat de kwaliteit van het object onder het interventieniveau daalt. Variabele maatregelen geven het object een mate van kwaliteit die vergelijkbaar is met de functionele kwaliteit na eerste oplevering van het object.

Omdat het schema en de toelichting niet altijd voldoende houvast geven, is het onderscheid ook in tabelvorm beschikbaar. In bijlage 7 is voor elke objectcategorie per type maatregel aangegeven of het vast of variabel is.

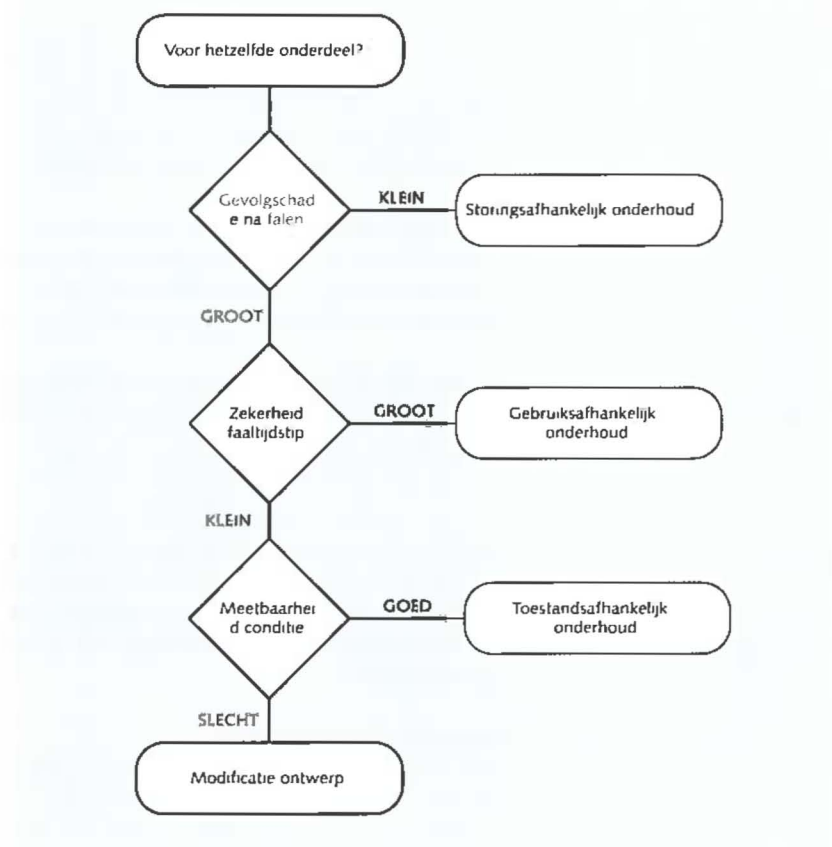
Het vaste onderhoud wordt verder uitwerkt in stap 8. NB: Niet alleen variabel onderhoud, maar ook vast onderhoud moet worden onderhouden (zie paragraaf 4.4).

Het onderhoud wordt onderverdeeld in drie soorten:

- Storingsafhankelijk onderhoud (SAO)
- Gebruiksafhankelijk onderhoud (GAO)
- Toestandsafhankelijk onderhoud (TAO)

Het onderscheid tussen deze soorten onderhoud is als volgt in een schema weer te geven:

Figuur 4-4:
Soorten onderhoud

Storingsafhankelijk onderhoud

Als de gevolgschade na falen gering is (< € 5.000,-), is storingsafhankelijk onderhoud de aangewezen weg. Het onderdeel wordt pas vervangen c.q. gerepareerd als het kapot is. Een voorbeeld is een deurschuif in een sluisdeur. Als één schuif defect raakt, zal de sluis toch nog naar behoren kunnen functioneren.

Gebruiksafhankelijk onderhoud

Als de gevolgschade groot is (> € 5.000,-) en een grote mate van zekerheid bestaat over het faaltijdstip (van een bepaalde lamp is bijvoorbeeld bekend dat de maximale levensduur 20 tot 24 maanden bedraagt), dan wordt voor gebruiks-afhankelijk onderhoud gekozen. Als de leeftijd het bepalende element is, wordt dit ook wel leeftijdsafhankelijk onderhoud genoemd.

Toestandsafhankelijk onderhoud

Als de gevolgschade groot is en de zekerheid over het faaltijdstip klein, dan wordt toestandsafhankelijk onderhoud toegepast. Dat wil zeggen dat de toestand van de onderdelen regelmatig wordt geïnspecteerd en ingrijpen pas volgt als de toestand slecht is. Daarvoor moet die toestand natuurlijk wel goed kunnen worden vastgesteld en is bijvoorbeeld voor inspectie een goede toegang tot de onderdelen essentieel. Een voorbeeld van deze benadering is baggerwerk in een vaargeul. De mate en het tempo van aanslibbing vallen niet met zekerheid te voorspellen, terwijl de maatschappelijke en economische gevolgen enorm kunnen zijn.

Als de gevolgschade groot is en de conditie goed meetbaar, is toestandsafhankelijk onderhoud geboden. De toestand van de onderdelen wordt in een bepaalde inspectieparameter uitgedrukt zoals de diepte van de vaargeul, de laagdikte van een coating enz. In bijlage 8 staan voorbeelden van **inspectieparameters** voor de onderdelen van veel voorkomende objecten.

Als de gevolgschade groot is en het meten van de conditie onmogelijk (en de zekerheid over het faaltijdstip dus gering), komt een modificatie van het ontwerp in beeld. De omstandigheden zijn dan zodanig dat continuering van het object in de huidige vorm te grote risico's met zich meebrengt.

In deze stap 7 wordt de waarde van de inspectieparameter bepaald bij *toestandsafhankelijk* onderhoud. Deze waarde, die nog net toelaatbaar is en ook het economische optimum aangeeft, is het zogeheten **interventieniveau**. Als de waarde van de inspectieparameter onder het interventieniveau zakt, is sprake van een onaanvaardbaar hoge kans op functieverlies en moet er ingegrepen worden). De planning wordt afgestemd op dit interventieniveau. Op basis van de huidige toestand, het verwachte verouderingsverloop en het interventieniveau wordt het verwachte moment van ingrijpen bepaald. Dit moment van ingrijpen is weer bepalend voor het aanvragen van de relevante budgetten (geld en uitvoeringsjaar).

Bepalen interventieniveau

Het vaststellen van het interventieniveau gebeurt op basis van een risico-analyse. Daarbij spelen de volgende vragen:

- Wat zijn voor de relevante waarden van de inspectieparameter de herstel- of - indien nodig - vervangingskosten?
- Hoe ziet het verouderingsverloop er uit?
- Wat is de kans dat één of meerdere van deze waarden wordt bereikt?
- Wat zijn de maatschappelijke gevolgkosten van de schade?
- Wat zijn de gevolgkosten van de schade voor Rijkswaterstaat?

Het beantwoorden van deze vragen is vrijwel nooit eenvoudig. Vooral deze stap in het BPN blijkt dan ook een obstakel voor het volgen van de methodiek. Toch is deze stap een essentieel onderdeel van de BPN-methodiek. De verandering van technisch beheer naar functioneel beheer komt kortweg neer op het zo efficiënt mogelijk uitvoeren van die activiteiten waar de maatschappij om vraagt (kostentechnisch Rijkswaterstaat in relatie tot de maatschappelijke kosten en baten). Bijlage 9 geeft de kentallen van de maatschappelijke gevolggkosten voor de scheepvaart.

Ter vereenvoudiging van het bepalen van het interventieniveau zijn de volgende drie stappen te onderscheiden:

1. Is er in de referentiedocumenten reeds eerder een interventieniveau voor een vergelijkbaar onderdeel en voor een vergelijkbare functie-eis bepaald?

Zo ja:

Neem dit interventieniveau als basis. Vergelijk deze basis met de eigen praktijk. Kies daarna het te hanteren interventieniveau. Geef een motivering als je op grond van lokale omstandigheden wil afwijken van het interventieniveau uit de referentiedocumenten.

Zo nee: ga naar stap 2.

2. Inventariseer de gehanteerde interventieniveaus voor vergelijkbare onderdelen en functie-eisen in en buiten de eigen dienstkring en directie (kijk ook buiten Rijkswaterstaat). Zet de resultaten van deze inventarisatie op een rij. Geef beargumenteerd aan welk interventieniveau je voor je eigen specifieke situatie kiest.

Als er elders geen andere informatie ter beschikking is: ga naar stap 3.

3. Inventariseer het huidige ingrijpmoment (=interventieniveau). Breng de gevolgen van eerder en later ingrijpen in beeld. Geef zo mogelijk deze gevolgen voor de maatschappij en voor Rijkswaterstaat in getallen/bedragen aan. Als een kwantitatieve invulling moeilijk is, dan volstaat een kwalitatieve invulling. Bepaal een interventieniveau en motiveer de keuze.

Voor een aantal situaties is er sprake van 'wettelijk vastgestelde' interventieniveaus (zoals voor primaire waterkeringen), garantiebepalingen van de leverancier, op basis van overeenkomsten vastgestelde interventieniveaus (bijvoorbeeld op basis van convenanten met andere overheden), of op andere wijze overeengekomen onderhoudsniveaus (bijvoorbeeld aan de hand van gebiedsgerichte studies). In die situaties volstaat een verwijzing naar het betreffende document.

Twee voorbeelden van een verwijzing naar een document als externe bron:

De elektrotechnische inspecties dienen afhankelijk van het gebruik en de veiligheid periodiek volgens de NEN 3140 plaats te vinden. De noodstroomvoorziening, CCTV- en marifooninstallatie worden jaarlijks geïnspecteerd, de overige elektrotechnische onderdelen om het jaar.

In het bestek (inspectie elektrische installaties) verwijst men naar de Europese norm NEN-EN 50110 deel 1 en de aanvulling NEN-EN 50110 deel 2.

In bijlage 8 worden voorbeelden van inspectieparameters gegeven.

Interventieniveaus en zachte infrastructuur

Bij de ontwikkeling van de methodiek voor het bepalen van interventieniveaus werd uitgegaan van zogenaamde harde infrastructuur, zoals kunstwerken. Voor zachtere infrastructuur (zoals water) en activiteiten met een meer beheersmatig karakter (bijvoorbeeld monitoring van de Waddenzee) is deze methodiek minder geschikt. Ook bij dit soort activiteiten is echter op soortgelijke wijze het moment te bepalen waarop een maatregel - ter voorkoming van een onaanvaardbaar risico - genomen moet worden.

Een voorbeeld. Via monitoring wordt ervoor gezorgd dat bepaalde ongewenste ontwikkelingen (zoals olielozingen in de Noordzee) tijdig worden ontdekt c.q. voorkomen door voldoende pakkans te creëren. In dit voorbeeld is geen sprake van een direct aan een object gekoppeld interventieniveau, hoewel de maatregelen toch vanuit een risico-inschatting worden onderbouwd. Het streefbeeld kan zijn dat maximaal eens in de tien jaar een kleine olieervuiling van de kust over een lengte van maximaal 1 kilometer voorkomt. Een analyse van vaarroutes, aantallen schepen en ongevalfrequenties resulteert in passende maatregelen. In een dergelijk voorbeeld kan echter niet van een interventieniveau worden gesproken.

Het 10-stappenplan is dus niet integraal voor alle producten en activiteiten te gebruiken. De onderbouwing waarom iets wordt ingepland en wanneer dat wordt uitgevoerd moet echter hoe dan ook altijd gebeuren. Enkele voorbeelden van activiteiten die niet via een integrale toepassing van de 10-stappen-methodiek te plannen en onderbouwen zijn:

- overdrachten Brokx-nat;
- beheer onder afwijkende omstandigheden en calamiteiten;
- diverse juridische en bestuurlijke verplichtingen zoals WVO-vergunningverlening en -handhaving.

In bijlage 10 is een 'vertaling' van het 10-stappenplan voor de objectcategorie water terug te vinden.

4.4 Vast onderhoud (stap 8)

In de vorige paragraaf (stap 7) is besproken welk onderhoud per definitie als vast onderhoud wordt aangemerkt. Bij de onderbouwing van maatregelen ligt de nadruk veelal op het hardmaken van variabele onderhoudsmaatregelen. Het onderbouwen van vast onderhoud maakt deel uit van de onderbouwing van het variabel onderhoud. In stap 8 wordt het verband gelegd tussen vast en variabel onderhoud. Het is de bedoeling te komen tot een optimale set van vast en variabel onderhoud (frequenties van onderhoud).

Eerst moeten de grootheden van het vaste en variabele onderhoud worden geïnventariseerd. Voor het variabele onderhoud zijn de inspectieparameters van

belang (ofwel het interventieniveau; zie paragraaf 4.3). Praktijkvoorbeeld: als het interventieniveau voor de coating van een sluisdeur (functie hoofdvaarweg) bij een laagdikte van 0,2 mm is bereikt, wordt er bij variabel onderhoud een laag van 0,3 mm aangebracht. Voor het vaste onderhoud is het nodig te weten welk effect het op het variabele onderhoud heeft. In het voorgaande voorbeeld gaat het bij het vaste onderhoud om het schoonspuiten van de coatinglaag. Bekend is dat schoonspuiten van de sluisdeur in minder (frequent) variabel onderhoud resulteert. Eén keer per maand schoonspuiten betekent bijvoorbeeld maar eens in de 20 jaar verven i.p.v. eens in de 12 jaar. Wordt de deur eens in de twee maanden schoongespoten dan is verven bijvoorbeeld elke 16 jaar nodig.

Vervolgens komt een financiële afweging. Het is bekend wat vast onderhoud (de afschrijving) kost. Ook is bekend welk effect het al dan niet uitvoeren ervan op het variabele onderhoud heeft (niet spuiten: 1 keer per 12 jaar verven; wel spuiten: minder vaak verven) en welke gevolgen de verschillende frequenties van vast onderhoud op het variabele onderhoud hebben (1 keer per maand spuiten: eens per 20 jaar verven; 1 keer per 2 maanden spuiten: eens per 16 jaar verven). Tot slot is ook bekend wat variabel onderhoud kost. In het aangehaalde voorbeeld is het wel heel duidelijk (x-aantal spuitbeurten tegenover de noodzaak tot vaker verven). Normaal gesproken liggen de kosten van variabel onderhoud veel hoger dan van vast onderhoud. Met deze gegevens is zo voor elke frequentie van vast onderhoud de gemiddelde jaarlijkse kostenpost te bepalen.

Een fictief rekenvoorbeeld:

Variabel onderhoud:

Nieuwe coating aanbrengen: kosten per keer € 370.000,-

(interventieniveau = 0,2 mm, na nieuwe coating is de dikte 0,5 mm)

Zonder vast onderhoud:

De gemiddelde jaarlijkse slijtage bedraagt 0,02 mm/jaar

Dus: elke 15 jaar een nieuwe coating

Met vast onderhoud (elke maand schoonspuiten):

Kosten van maandelijks schoonspuiten bedragen € 1.800,- per jaar

De gemiddelde jaarlijkse slijtage bedraagt 0,015 mm/jaar

Dus: elke 20 jaar een nieuwe coating.

De Totaal Netto Contante Waardes, vertaald naar annuïteit per jaar¹ bij een rentepercentage van 6 %, van deze twee alternatieven zijn:

Zonder vast onderhoud: k€ 16 per jaar

Met vast onderhoud: k€ 12 per jaar

Het alternatief met 'vast onderhoud' is goedkoper en dus te prefereren.

Bij deze analyse moet ook de wijze en frequentie van inspecteren worden betrokken. Zeker als de kosten van het inspecteren in verhouding tot de kosten van variabel onderhoud fors hoger liggen, is economische optimalisatie geboden. De inspectiewijze is ook onlosmakelijk verbonden met het soort onderhoud. Bij toestandsafhankelijk onderhoud (TAO) moeten de inspecties primair gericht zijn

¹ Voor de berekening van de Totaal Netto Contante Waarde kan gebruikgemaakt worden van de NCW-calculator van de BPN-site

op het controleren van de vastgestelde inspectieparameters en het bepalen van de tijd die rest tot de vastgestelde interventieniveaus zijn bereikt (opleveren van een nieuwe inschatting van de interventiejaren). Dit soort inspecties worden **gericht technische inspecties** (GTI) genoemd. Naast zulke specifieke inspecties zijn er ook **functioneringsinspecties** (FI). Deze komen bij alle drie de soorten onderhoud voor. Bij een functioneringsinspectie wordt vanuit de functie bekeken in welke mate het onderdeel nog aan de functie-eisen voldoet.

Het vast onderhoud kan worden vastgelegd in een vast onderhoudsboek. Dit boek is een soort samenvatting van de instandhoudingsplannen op het gebied van vast onderhoud. Over de opzet en invoering van het vaste onderhoudsboek is meer te lezen in paragraaf 6.7.2 en in bijlage 11.

4.5 Inspectie- en onderhoudsstrategie (stap 9)

Uit de analyses in de voorgaande stappen (bepaling van systeemanalyse, interventieniveau en mix van vast en variabel onderhoud) volgt een overzicht van de inspectie- en onderhoudsstrategie van het betreffende object. In stap 9 worden de conclusies uit de voorgaande stappen op een rij gezet, zodat in één keer een compleet beeld van de te volgen strategieën ontstaat.

Hieronder staat een voorbeeld van zo'n overzicht:

Fictief voorbeeld sluis

Onderdeel	Stichtingsjaar / laatste keer variabel onderhoud	Functie	Falen	Variabele maatregel	Vervangingsinterval (jaar)	Risico na falen	Rest levensduur	Soort onderhoud	Soort inspectie met interval (jaar)	Interventiejaar	Niet beschikbaar Inspec / onderhoud (dagen)
kolkwand	1938	VW2	stukjes van de wand	beton-reparatie	100	gering	> 10 jaar	-	FI: nvt GTI: 15 jaar	-	-/-
sluisdeur	1960/1987	VW2, WK	corrosie	conserveren	15	gering	<5 jaar	TAO	FI: nvt GTI: 3 jaar	2002	1 / 14
loopwiel	1980/	VW2, WK	breken	vervangen	30	groot	5-10 jaar	TAO	FI: 1 jaar GTI: 3 jaar	2010	0 / 1
kabel	1980/	VW2, WK	breken	vervangen	15	groot	<5 jaar	TAO	FI: nvt GTI: 2 jaar	2004	0 / 1
deurschuif	1980/	VW2, WK	afbreken	vervangen	17	gering	<5 jaar	SAO	FI: nvt GTI: nvt	2005	0 / 0
noodstroom voorziening	1985	VW2, WK	generator defect	vervangen	20	groot	5-10 jaar	GAO	FI: 1 jaar GTI: 5 jaar	2005	0 / 0

Soorten onderhoud:

- SAO = storingsafhankelijk onderhoud
- GAO = gebruiksaafhankelijk onderhoud
- TAO = toestandsaafhankelijk onderhoud

Soorten inspecties:

- FI = functioneringsinspectie bij SAO, GAO en TAO
- GTI = gericht technische inspectie bij TAO

4.6 Inspectie- en onderhoudsplan (stap 10)

In stap 10 worden de strategieën, inmiddels verbeeld en verwoord in stap 9, vertaald naar een plan van activiteiten voor de komende tijd. De globale inspectie- en onderhoudsstrategie uit de vorige stap wordt verder uitgewerkt tot een concreet actie- en uitgavenplan. Het plan omvat de beoogde activiteiten, het interventiejaar en de geplande uitgaven.

Vervolg uitwerking fictieve sluis (bedragen in k€)

onderdeel	maatregel	functie	interventiejaar	uitgaven in						
				2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
kolkwand	inspectie	VW2	-	2,5	2,5	2,5	0	2,5	2,5	2,5
kolkwand	betonreparatie	VW2	-	0	0	0	20	0	0	0
sluisdeur	inspectie	VW2, WK	2002	0	0	0	0	12,5	0	0
sluisdeur	conserveren	VW2, WK	2002	0	370	0	0	0	0	0
loopwiel	inspectie	VW2, WK	2010	1,5	9	1,5	1,5	9	1,5	1,5
kabel	vervangen	VW2, WK	2004	0	0	0	40	0	0	0
deurschuif	vervangen	VW2, WK	2005	0	0	0	0	5	0	0
noodstroomvoorziening	inspectie	VW2, WK	2005	1,5	1,5	1,5	1,5	0	1,5	1,5
noodstroomvoorziening	vervangen	VW2, WK	2005	0	0	0	0	60	0	0
TOTAAL				5,5	383	5,5	63	89	5,5	5,5

5 Het opstellen van het Beheerplan Nat

5.1 Inleiding algemeen

In het ideale geval is nu het 10-stappenplan voor alle beheerde objecten doorlopen. Voor het opstellen van een Beheerplan Nat zijn dan de volgende gegevens bekend:

- een beschrijving van het beheergebied;
- een beschrijving van hoe het beheergebied er uit moet gaan zien (streef-beelden per functie);
- een lijst van gewenste aanlegmaatregelen;
- een lijst van andere noodzakelijke maatregelen;
- een instandhoudingsplan per object (of complex), inclusief een onderbouwing van de voorgestelde instandhoudingsmaatregelen en een inspectie- en onderhoudsstrategie.

In de praktijk zijn echter vaak nog niet alle instandhoudingsplannen gereed, zodat de onderbouwing van nog niet alle maatregelen even gedetailleerd is onderbouwd en vastgelegd. Deze 'witte vlekken' kunnen worden ingevuld zodra de IHP's gereed zijn gekomen a.d.h.v. het BPN.

In het Beheerplan Nat worden o.a. verbanden gelegd tussen aanleg (inclusief MIT-projecten) en instandhouding. Deze integrale benadering maakt een goede afstemming tussen de diverse plannen mogelijk. Zo kan bijvoorbeeld groot onderhoud aan een oever worden voorkómen als over enkele jaren op dezelfde locatie de aanleg van een natuurvriendelijke oever gepland staat.

Een instandhoudingsplan is vooral voor eigen gebruik. Het is een naslag- en werkdocument (door en) voor de dienstkringen, waarin te allen tijde terug te vinden is wanneer er wat moet gebeuren.

Het Beheerplan Nat zelf heeft eveneens een nuttige interne functie. Na raadpleging van het Beheerplan Nat kan de regionale directie afdelingsplannen opstellen. Ook kan het BPN van belang zijn bij het communiceren met 'de buitenwereld' zoals provincies, waterschappen, gemeenten, natuur- en milieuorganisaties, belangengroepen en de pers. Hoewel de status van het Beheerplan Nat 'intern' niet bindend is, kan de inhoud ervan - deels - stoelen op gezamenlijke wederzijdse afspraken zodat andere organisaties hun eigen plannen erop kunnen afstemmen.

De resultaten van de 10-stappenplannen spelen ook een belangrijke rol bij het toewijzen van budgetten door het hoofdkantoor. Het hoofdkantoor verzamelt de voorstellen voor maatregelen en verdeelt het beschikbare budget onder de regionale directies op grond van een prioriteitenlijst.

Als het hoofdkantoor van elke regionale directie een lijvig BPN zou krijgen, zou het problemen opleveren om alle voorstellen te verzamelen en te ordenen. Daarom wordt gebruikgemaakt van het computerprogramma Bopper. Alle regionale directies beschikken inmiddels over dit programma en leveren volgens afspraak hun wensen in 'Bopper-vorm' bij het hoofdkantoor in.

Samengevat:

	Wat staat erin?	Wie gebruikt het?	Wat doet die ermee?
Beheerplan Nat	Beschrijving beheergebied, organisatie, wensen voor het gebied, voorgestelde maatregelen en kosten voor de vijf jaar na volgend jaar	Regionale directie	<ul style="list-style-type: none">• Opstellen afdelings plan(nen)• Opstellen offerte voor HK• Intern en extern informeren• Afstemming eigen plannen
Instandhoudingsplan per object	Wanneer wordt welke inspectie en welk onderhoud uitgevoerd; inclusief onderbouwing	Dienstkringen WED's	<ul style="list-style-type: none">• Onderhoud uitvoeren volgens dit plan
Bopper	Alle voorgestelde maatregelen, kosten, kwaliteit	Regionale directie Dienstkringen	<ul style="list-style-type: none">• Samenstellen bijdrage RD meerjarenprogrammering.• Rapportage over aantallen objecten en kwaliteit daarvan
Tisbo	Inspectiegegevens, gedetailleerde maatregelen en objectgegevens.	Dienstkringen	<ul style="list-style-type: none">• Plannen van werkzaamheden.• Op- en bijstellen instandhoudingsplannen.

Als het 10-stappenplan is doorlopen, is het instandhoudingsplan ook klaar. Bopper moet nog worden ingevuld en het Beheerplan Nat dient te worden opgesteld of aangepast. In deze Wegwijzer gaan we niet verder in op het invullen van Bopper. Alle regionale directies hebben er inmiddels mee gewerkt en het gebruik ervan wijst zich bijna vanzelf. Wie vragen over Bopper of Tisbo heeft, kan terecht bij de servicedesk BOBOS (zie bijlage 22).

Bij het opzetten van het beheerplan kan men de inhoudsopgave van paragraaf 2.2 volgen. Deze opbouw is niet verplicht. Hieronder gaan we per hoofdstuk na welke informatie nog moet worden verzameld en welke informatie men uit het 10-stappenplan kan overnemen.

5.2 Inleiding BPN (hoofdstuk 1 van het BPN)

Het eerste hoofdstuk van het Beheerplan Nat gaat over het wettelijke kader. De daartoe benodigde informatie is voor een groot deel te vinden in het vorige BPN van de betrokken regionale directie. De inleiding omvat de paragrafen:

- aanleiding voor het opstellen van het beheerplan;
- kader van het beheerplan;
- status van het plan;

- aard en karakter van het plan;
- planflexibiliteit en planperiode;
- plancoördinatie.

De paragraaf 'aanleiding voor het opstellen van het beheerplan' kan kort zijn. De directe aanleiding is dat binnen Rijkswaterstaat is afgesproken dat elke regionale directie jaarlijks een BPN opstelt. De achterliggende gedachte is de noodzaak tot onderbouwing van de voorgenomen beheermaatregelen met als doel een heldere en efficiënte bedrijfsvoering.

In de paragraaf 'kader van het beheerplan' wordt de plaats van het Beheerplan Nat binnen de structuur van de plancyclus aangegeven. Hier kan worden toegelicht hoe beleid wordt vertaald naar en strookt met de praktijk van het Beheersplan voor de Rijkswateren (BPRW) en hoe het BPN op zijn beurt in het BPRW geworteld is. Ook is dit de plek om uit te leggen hoe het BPN weer doorwerkt in andere plannen, de begroting van de directie en de uitvoering.

In het onderdeel 'status van het plan' wordt ingegaan op de wettelijke basis. In directe zin heeft het BPN geen wettelijke status. In de praktijk houdt dat in dat een directie niet verplicht is om precies te doen wat in het plan is omschreven. Derden (overheden, organisaties, bedrijven of particulieren) kunnen er geen rechten aan ontleen en er is ook geen wettelijk geregelde inspraakprocedure. Wel is het BPN gebaseerd op wetgeving en beleid met een wettelijke status. De Wet op de Waterkering bijvoorbeeld en ook de Nota Waterhuishouding leggen aan beheerders een inspanningsverplichting op. In de Wet op de Waterhuishouding wordt het BPRW vermeld. Het BPN is een regionale uitwerking van het BPRW en heeft als zodanig dus wel degelijk een (indirecte) wettelijke basis.

De paragraaf 'aard en karakter van het plan' geeft aan hoe het BPN in elkaar zit en waar het plan voor nodig is. Op basis van het BPN wordt besloten wanneer en hoe er onderhouds- of aanlegmaatregelen worden uitgevoerd. In het BPN worden deze maatregelen onderbouwd. In detail gebeurt dit in de instandhoudingsplannen. De regionale directies gebruiken het BPN om hun offerte op te stellen voor het hoofdkantoor (zie hoofdstuk 6). Verder speelt het BPN een rol bij het stellen van prioriteiten en bij het achteraf verantwoorden van wat er is bereikt en waar geld aan is uitgegeven. Tenslotte is het BPN bij uitstek geschikt om de gevolgen van budgetkrapte te illustreren doordat het aanschouwelijk maakt wat met een bepaald budget nog wel kan worden uitgevoerd en wat niet meer. Deze paragraaf is ook een soort leeswijzer voor het BPN. Hier wordt de inhoud van elk hoofdstuk kort weergegeven.

Bij 'planflexibiliteit en planperiode' wordt aangegeven op welke jaren het plan betrekking heeft. Dit onderdeel bevat ook informatie over het moment van vaststelling van het plan en de diverse verantwoordelijkheden binnen het plan. Tevens kan het onderscheid tussen het beleidsdeel en het uitvoeringsdeel verder tot uiting worden gebracht. Voor het beleidsdeel bedraagt de looptijd in principe vijf jaar, tenzij er tussentijds belangrijke wijzigingen in het beheergebied, de beheerorganisatie of het beleid plaatsvinden. Een lijst van in dit verband relevante wijzigingen is te vinden in bijlage 12. In de praktijk blijken dergelijke

wijzigingen regelmatig voor te komen zodat de vijfjaartermijn zelden wordt gehaald. 'Meerjarig' is dus wellicht een betere omschrijving voor het beleidsdeel dan 'vijfjarig'. Bij het uitvoeringsdeel kan worden vermeld dat het plan jaarlijks wordt aangepast, dat het een jaar terug en zes jaar vooruit kijkt en dat uitsluitend belangrijke nieuwe ontwikkelingen aanleiding kunnen geven tot tussentijdse veranderingen, mits een en ander binnen de uitgangspunten van het beleidsdeel past.

In de paragraaf 'plancoördinatie' staat aangegeven welke partijen (intern binnen de directie en extern) bij de totstandkoming van het plan betrokken zijn en op welke andere plannen en nota's het BPN is afgestemd. Externe partijen zijn andere overheden en instanties die bij waterbeheer betrokken zijn, zoals andere (dan V&W) ministeries, waterschappen, provincies, gemeenten, natuurbeheerders, recreatieschappen, de ANWB, Schuttevaaier en natuurbeschermingsorganisaties.

Een groot deel van de inleiding kan voor alle directies hetzelfde zijn. Over het algemeen verandert er jaarlijks weinig aan de inleidende paragrafen. Die teksten hoeft men dus niet bij elk BPN te herzien.

5.3 Areaalbeschrijving (hoofdstuk 2 van het BPN)

De areaalbeschrijving omvat minimaal:

- een kaart met daarop aangegeven de watersysteemdelen en de dienstkringgrenzen;
- een korte beschrijving van het beheergebied;
- een overzicht van de beheerders van de watersysteemdelen: nautisch beheerder, waterkwantiteitbeheerder, waterkwaliteitbeheerder, beheerder van de waterkering, eventueel ook natuur- en landschapbeheerder;
- een overzicht van de aantallen objecten of totale oppervlakte/lengthe per objectsubcategorie. In totaal zijn er 36 objectsubcategorieën. Zie paragraaf 3.2.

Een mogelijke paragraafindeling van dit hoofdstuk kan er als volgt uitzien:

1. Beschrijving van het beheergebied

Een globale beschrijving van het gebied, bijvoorbeeld welke wateren er voorkomen, of die wateren zout of zoet zijn, of er getijdenwerking is, hoe de wateren samenhangen met wateren buiten het beheergebied enz.

2. Indeling in watersysteemdelen

Een opsomming van de watersystemen in het beheergebied van de directie en - per watersysteem - de opdeling in watersysteemdelen. Een kaart met de ligging van de watersysteemdelen en - per watersysteemdeel - een overzicht van wie er welk soort beheer uitvoert.

3. Areaal in watersysteemdelen en objectcategorieën

Een verwijzing naar de informatiesystemen - zoals Tisbo - waarin de areaalgegevens uitgebreid zijn opgeslagen (per object de plaats, leeftijd, functie, toestand, enz.). Wel moet vermeld worden dat in dit hoofdstuk alleen een samenvatting wordt gegeven. Vervolgens een uitleg per objectcategorie. Voor de objectcategorie water wordt bijvoorbeeld vermeld hoeveel kilometer vaarweg er in het gebied voorkomt en hoe de waterverdeling over de watersysteemdelen is. Tot slot bevat deze paragraaf ook tabellen met aantallen objecten.

De informatie om dit hoofdstuk te kunnen schrijven is verzameld in stap 1 en 2 van het 10-stappenplan.

5.4 Landelijk beleid (hoofdstuk 3 van het BPN)

Het landelijk beleid is onder andere beschreven in de jongste Nota Waterhuishouding en het BPRW. Voor de verschillende directies zijn verschillende delen van het landelijk beleid relevant. De Planologische Kern Beslissing (PKB) Waddenzee bijvoorbeeld is voor de meeste directies niet van belang, terwijl deze voor Directie Noord-Nederland het belangrijkste beleidsstuk voor het BPN vormt. Om te voorkomen dat elke directie in zijn BPN het landelijk beleid op een eigen wijze weergeeft, zijn afspraken gemaakt over de te gebruiken structuur. Deze structuur is terug te vinden in bijlage 13. Voor de tekst van het BPRW wordt verwezen naar de BPN-site op intranet (zie bijlage 22).

5.5 Regionaal beleid (hoofdstuk 4 van het BPN)

Dit is een uitgebreid hoofdstuk, dat bestaat uit drie onderdelen:

1. Het regionale beleid per watersysteemdeel per functie

In het Beheersplan voor de rijkswateren zijn aan alle watersystemen functies toegekend. Functies zijn bijvoorbeeld bescherming tegen overstroming en afvoer van water, ijs en sediment. Het regionale beleid voor de functie afvoer kan bijvoorbeeld zijn dat de afvoercapaciteit is afgestemd op de afvoer die statistisch gezien eens in de honderd jaar voorkomt. Dit beleid is vastgelegd in het waterakkoord dat waterbeheerders onderling zijn overeengekomen. Er zijn zeventien functies. Voor alle functies (voor zover ze in het BPRW zijn toegekend aan de watersystemen van de betrokken regionale directie) wordt in het begin van dit hoofdstuk beschreven welke regionale afspraken er bestaan.

2. Streefbeeld per watersysteemdeel per functie

In stap 3 van het 10-stappenplan zijn voor alle watersysteemdelen en voor alle functies streefbeelden afgeleid. Die streefbeelden zijn gebaseerd op landelijk beleid (landelijke streefbeelden) en op regionaal beleid. Deze informatie is verzameld tijdens het doorlopen van het 10-stappenplan en kan nu worden overgenomen in hoofdstuk 3 (landelijk beleid) en hoofdstuk 4 (regionaal beleid). Streefbeelden worden in het BPN toegekend op het niveau van de watersysteemdelen. Het BPN is de aangewezen plaats om ze uitgebreid te omschrijven. Het is mogelijk dat een streefbeeld voor een bepaalde functie voor het hele watersysteem hetzelfde is. In dat geval is het niet nodig dit per individueel watersysteemdeel afzonderlijk te beschrijven. Elke directie heeft de vrijheid om te kiezen hoe deze de informatie opschrijft en structureert, zolang de informatie maar compleet is. Zo kunnen streefbeelden en functie-eisen bijvoorbeeld in een apart hoofdstuk worden ondergebracht.

3. Functie-eisen per watersysteemdeel per functie

Functie-eisen zijn afgeleid en omschreven in stap 4 van het 10-stappenplan. Inmiddels is de samensteller van het BPN aangeland bij onderwerpen met meer detaillering: van het niveau van watersysteemdeel is hij/zij gevorderd tot objectniveau. Bij streefbeelden draait het om watersysteemdelen, bij functie-eisen om objecten. Voor het opstellen van functie-eisen is er dus veel meer detailinformatie nodig. Functie-eisen worden uitgebreid vastgelegd in instandhoudingsplannen, zodat in het BPN een samenvatting volstaat. BPN-samenstellers kunnen de functie-eisen in een separate paragraaf opnemen, maar deze ook direct bij de streefbeelden opvoeren. Wie volledig wil zijn, geeft hier precies aan welke objecten het watersysteemdeel bevat en welke eisen aan al deze objecten worden gesteld. Aangezien volledigheid hier niet noodzakelijk is en het geheel ook niet overzichtelijker maakt, kan men volstaan met een omschrijving per watersysteemdeel en de belangrijkste aspecten met meer diepgang behandelen.

5.6 Beheerfilosofie (hoofdstuk 5 van het BPN)

In dit hoofdstuk wordt uitgelegd wat de achtergrond bij het beheren is, wanneer vast onderhoud gedaan wordt en wanneer variabel en wat het verschil is. Het begrip interventieniveau wordt geïntroduceerd en toegelicht. Ook wordt het prioriteitenmodel genoemd waarmee men een afweging maakt tussen de gewenste maatregelen voor het – vaak voorkomende – geval de beschikbare budgetten te krap zijn om alle voorgestelde maatregelen uit te voeren. De beheerfilosofie kan als geheel worden overgenomen uit bijlage 13.

5.7 Bestandsbeheer (hoofdstuk 6 van het BPN)

Dit hoofdstuk behandelt het gebruik van Bopper en andere informatiesystemen (zoals Tisbo) waarin informatie over het beheer van de natte infrastructuur wordt opgeslagen. Het hoofdstuk vermeldt welke systemen er zijn, welke informatie erin opgenomen wordt, wat de mogelijkheden zijn en wie er daadwerkelijk mee werkt. De onderlinge samenhang tussen de diverse systemen vormt een belangrijk aspect van dit hoofdstuk. Daarbij moet goed worden gecontroleerd of de informatie correct is voor de betrokken directie. De tekst voor dit hoofdstuk kan grotendeels worden overgenomen uit bijlage 13.

5.8 Referentiesituatie en mijlpalen (hoofdstuk 7 van het BPN)

Om de ontwikkeling van de functionele kwaliteit van de infrastructuur landelijk te volgen, wordt sinds 1993 elke vijf jaar de kwaliteitstoestand vastgelegd. Voor deze rapportage zijn vijf **mijlpalen** aangewezen: 1993, 1998, 2003 en 2008. De kwaliteitstoestand op 1 januari van die jaren fungeert als ijkpunt voor de jaren erna.

In hoofdstuk 4 van het BPN zijn voor de diverse functies de streefbeelden vastgelegd. Voor de meeste functies moet dit streefbeeld realiteit zijn in 2010, voor de functie ecologie en waterkwaliteit is dit 2035. In hoofdstuk 7 wordt het pad uitgestippeld om deze streefbeelden te bereiken en gemeld in welke jaren welk

percentage van de beheerde objecten op orde moet zijn. Dit uitgestippelde pad wordt de 'referentiesituatie' genoemd. Het doel van dit hoofdstuk is de referentiesituatie te omschrijven: de kwaliteitstoestand van het areaal in 1998 wordt vastgelegd met het programma van maatregelen en bijbehorende kosten voor de periode 1998-2010. In hoofdstuk 9 wordt de gerealiseerde kwaliteit van het areaal verantwoord en vermeld of de afspraken ook daadwerkelijk zijn gerealiseerd.

Voor het samenstellen van hoofdstuk 7 betekent dit dat per objectcategorie wordt opgesomd hoeveel objecten de beoordeling 'goed' en hoeveel een 'onvoldoende' kregen in 1998. Vervolgens wordt op een rij gezet wat er tussen 1998 en 2010 moet gebeuren om de functionele kwaliteit van alle objecten 'goed' te krijgen en welke kosten dat met zich meebrengt.

Hoofdstuk 7 hoeft dus alleen maar in de mijlpaaljaren te worden opgesteld en aangepast.

5.9 Evaluatie voorgaand uitvoeringsjaar (hoofdstuk 8 van het BPN)

In dit hoofdstuk passeren de volgende onderdelen de revue:

- De gedane uitgaven per werksoort in het vorige jaar. Werksoorten zijn: aanleg, beheer en onderhoud, bediening, subsidies, basisinformatie, beleidsvoorbereiding en -evaluatie en anticiperend onderzoek.
- Evaluatie van geplande maatregelen: wat was er gepland, wat is er uitgevoerd, wat is er niet uitgevoerd en waarom, wat is er uitgesteld en waarom?
- Financieel overzicht: welke bedragen waren als gewenst opgegeven in BOPPER, welke bedragen kwamen er beschikbaar volgens het contract met het hoofdkantoor, welke bedragen zijn uitgegeven? Dit wordt per werksoort opgevoerd waarbij onderscheid gemaakt moet worden tussen productuitgaven (PU's) en directe uitvoeringsuitgaven (DUU's). Zie het HAPLAN voor een nadere uitleg van het onderscheid tussen PU's en DUU's.
- Overzicht van maatregelen die op dit moment in uitvoering of uitgevoerd zijn.
- Eventueel een opsomming van over te dragen objecten in het kader van Brokx-nat.
- Eventueel een vermelding in hoeverre de streefbeelden zijn bereikt. In het 10-stappenplan worden de functie-eisen van objecten gebaseerd op de streefbeelden die uiteindelijk bereikt moeten worden. Aan de functie-eisen kan men concreet werken door het uitvoeren van maatregelen. Als alle voorgenomen maatregelen zijn uitgevoerd, is de functionele kwaliteit van alle objecten 'goed'. Op dat moment zijn de juiste voorwaarden geschapen voor het bereiken van het streefbeeld. Of het streefbeeld ook daadwerkelijk wordt bereikt, ligt feitelijk buiten de invloedssfeer van de regionale directie. In de toekomst wordt dit waarschijnlijk een vast onderdeel van het BPN.

Een voorbeeld. Het streefbeeld is dat op een bepaalde locatie een bepaald moeras-ecotoop komt. Dit ecotoop gedijt optimaal bij een waterdiepte van 0,25 meter. De huidige diepte bedraagt 0,50 meter. Een functie-eis is dan dat de bodemhoogte 0,25 meter is. Dat leidt tot een aanlegmaatregel: verondieping. Het BPN ná de aanlegmaatregel vermeldt vervolgens dat aan de

functie-eis is voldaan. Dit betekent echter niet dat het gewenste moeras-ecotoop ook is ontstaan; of de flora en fauna zich er ook daadwerkelijk hebben gevestigd. Om deze reden zou men die ontwikkeling moeten volgen (monitoren) en de resultaten in het BPN laten terugkomen. Eventueel kunnen dan de functie-eisen worden aangepast.

5.10 Doelevaluatie (hoofdstuk 9 van het BPN)

Het is de bedoeling dat de situatie elk jaar wordt vergeleken met de referentiesituatie in hoofdstuk 7: volgens de referentiesituatie moet X% van de objecten wat het resultaat tot nu toe is. Als het gewenste streefbeeld niet wordt gehaald, wordt aangegeven wat de reden hiervoor is en wat gedaan kan worden om het streefbeeld wel te realiseren.

Het hoofdstuk kan als volgt zijn opgebouwd:

- Uitleg over het hoofdstuk zelf: de referentiesituatie uit hoofdstuk 7 wordt vergeleken met de werkelijke voortgang.
- Uitgangspunten: er wordt alleen gekeken naar de functionele kwaliteit (voldoet het object aan de functie-eisen?) en niet naar de instandhoudingskwaliteit (is het interventieniveau voor onderhoud bereikt?). Alle objecten en functies worden beoordeeld.
- Presentatie (in tabelvorm) van het aantal objecten c.q. het percentage van het areaaloppervlak dat de kwalificatie 'goed' verdient en het aantal/percentage dat 'onvoldoende' scoort, per objectcategorie, per 1 januari van het jaar waarin het BPN uitkomt.
- Presentatie (in grafieken) van het verloop van de functionele kwaliteit van de objecten in de periode vanaf 1993. Het percentage met de kwalificatie 'goed' wordt uitgezet tegen de tijd. Zowel de planning (de referentiesituatie) als de werkelijke voortgang worden in dezelfde grafiek verbeeld. Neem één grafiek op voor elke objectcategorie. In de grafieken kan ook de voorspelling tot het jaar 2010 worden opgenomen.
- Opgave van de redenen waarom objecten niet voldoen aan de functie-eisen.
- Presentatie (in tabelvorm) van de geplande functionele kwaliteit in de periode tot 2010, per functie en per objectcategorie. Deze cijfers zijn gebaseerd op de voorgenomen maatregelen die in de komende hoofdstukken worden voorgesteld.
- Presentatie van het verloop van het streefbeeld.

5.11 Bijdragen meerjarenprogrammering (hoofdstuk 10 van het BPN)

In dit hoofdstuk wordt opgesomd welke maatregelen voor het komende jaar zijn gepland. Voor de vijf daaropvolgende jaren worden de maatregelen in grote lijnen geschetst. Op de verschijningsdatum van het BPN heeft de regionale directie al in BOPPER aangegeven welke maatregelen voor het komende jaar gepland zijn. Dit is ook al doorgegeven aan het hoofdkantoor. Dit hoofdstuk is een samenvatting van de via BOPPER voorgestelde maatregelen. Op basis daarvan kent het hoofdkantoor budgetten toe en sluit het contracten af met de regionale directies. Zie voor een verdere uitwerking hoofdstuk 6.

Het hoofdstuk kan als volgt zijn opgebouwd:

- Presentatie (in tabelvorm) van productuitgaven en directe uitvoeringsuitgaven per werksoort voor het komende jaar.
- Opsomming van de geplande maatregelen en vermelding voor welke functie de maatregelen worden uitgevoerd in het komende jaar.
- Presentatie (in tabelvorm) van productuitgaven en directe uitvoeringsuitgaven per werksoort voor elk van de vijf daaropvolgende jaren.

5.12 Maatregelen na begrotingsperiode (hoofdstuk 11 van het BPN)

Dit hoofdstuk gaat in op maatregelen die op langere termijn worden gepland. Hoofdstuk 10 gaat in detail in op het komende jaar en vermeldt budgetvoorstellen voor de vijf jaren daarna. Voor de vijf jaar die daar weer op volgen, wordt in hoofdstuk 11 een schatting gemaakt van de in die periode benodigde budgetten. Het hoofdstuk bevat een presentatie (in tabelvorm) van begrote productuitgaven en directe uitvoeringsuitgaven per werksoort voor elk van de vijf behandelde jaren.

nr.	naam hoofdstuk	Informatie uit
1.	<i>Inleiding</i>	Standaardtekst en eigen inbreng.
2.	<i>Areaalbeschrijving</i>	BPRW, systemen Bopper en Tisbo, vergunningen en eigen inventarisatie van objecten (zie ook paragraaf 3.1 en 3.2).
3.	<i>Landelijk beleid</i>	Beleidsnota's als BPRW, NW4, SVV (NVVP), vijfde nota RO (zie ook bijlage 13).
4.	<i>Regionaal beleid</i>	Streeknota's, provincienota's. <ul style="list-style-type: none">• Zelf informatie verzamelen over regionaal beleid.• Streefbeelden uit stap 3 (zie ook paragraaf 3.3).• Functie-eisen uit stap 4 (zie ook paragraaf 3.4)¹
5.	<i>Beheerfilosofie</i>	Eigen inbreng en standaardtekst (zie bijlage 13).
6.	<i>Bestandsbeheer</i>	Eigen inbreng en standaardtekst (zie bijlage 13).
7.	<i>Referentiesituatie en mijlpalen</i>	Vorig BPN: oude referentiesituatie; óf (als gekozen wordt voor een nieuwe referentiesituatie): gegevens verzamelen uit stap 5 en uit jaarverslagen e.d. en vervolgens een nieuw voorstel doen voor het verloop van de functionele kwaliteit in de komende jaren.
8.	<i>Evaluatie voorgaand uitvoeringsjaar</i>	Voortgangsrapportages e.d.: wat is er gebeurd in het afgelopen jaar, welke maatregelen zijn uitgevoerd, wat heeft dat gekost? Dit hoofdstuk komt eigenlijk overeen met de verantwoordingsrapportage van de directie.

¹ Met betrekking tot de functie-eisen (stap 4) is onder andere ook informatie te halen uit de Richtlijnen Vaarwegen van de CVB, NEN-normen, referentiedocumenten, adviezen van de specialistische diensten, etc

nr. naam hoofdstuk	Informatie uit
9. <i>Doevaluatie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Vorige BPN-en: verloop van de functionele kwaliteit in de jaren daarvoor. • Volgende hoofdstukken van dit BPN: voorgenomen maatregelen in de komende jaren. • Inspectierapporten (zie ook paragraaf 4.1).
10. <i>Bijdragen meerjaren-programmering</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Bopper/Tisbo, IHP's, onderhoudsadviezen en -bestekken, inspectierapporten.
11. <i>Maatregelen na begrotingsperiode</i>	Bopper/Tisbo, IHP's, onderhoudsadviezen en -bestekken, inspectierapporten.

5.13 Bronnen van informatie voor het BPN

Onderstaand overzicht vermeldt waar de informatie voor het vullen van de hoofdstukken van het BPN vandaan komt.

Hoewel de opgestelde instandhoudingsplannen dus een bron van informatie kunnen zijn voor het BPN, kan omgekeerd ook gelden dat het BPN een bron van informatie is bij het opstellen van IHP's. Door gebruik te maken van dit haasje-over effect kan worden gewerkt aan een continue verbetering van beide plannen, doordat de 'witte vlekken' steeds verder worden ingevuld.

6 BPN in het planproces

6.1 Inleiding

In het Beheerplan Nat geeft een regionale directie aan wat de komende jaren gedaan moet worden om te bereiken dat haar areaal aan de gewenste functies kan (blijven) voldoen. Voor een goede planning van de daarvoor noodzakelijke activiteiten is het nodig te weten welk personeel en materieel ingezet moet worden en welke kosten daaraan verbonden zijn. Dit is één van de voorwaarden voor een goede bedrijfsvoering en begrotingsvoorbereiding binnen Rijkswaterstaat. De bedrijfsvoering en de begrotingsvoorbereiding vormen samen het planproces. In dit hoofdstuk komt aan de orde hoe dit planproces verloopt en hoe de landelijke programmering van alle activiteiten tot stand komt.

6.2 BPN en de verzelfstandiging van Rijkswaterstaat

Rijkswaterstaat bereidt zich voor op een meer zelfstandige positie binnen het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Als eerste stap is in 2001 het waterbeleid losgemaakt van Rijkswaterstaat en omgevormd tot het Directoraat-Generaal Water (DGW). In de toekomst (voorlopig wordt uitgegaan van 2004) zal Rijkswaterstaat worden omgevormd tot een agentschap+, terwijl voor de beheeruitgaven een baten-lastenstelsel wordt ingevoerd. Parallel aan de nadere uitwerking van deze operatie dient Rijkswaterstaat te bepalen op welke wijze het huidige plan- en begrotingsproces moet worden aangepast.

Dit alles zal mogelijk effect hebben op de producten van het BPN-proces. Hoe en in welke mate is op het moment dat deze versie van de Wegwijzer BPN verschijnt nog niet geheel duidelijk. Vast staat in ieder geval dat producten die de transparantie van het planproces bevorderen, zoals de instandhoudingsplannen, een belangrijke rol blijven houden. Mogelijk ontstaan er wel wijzigingen in onderdelen van het proces van de programmering.

Het idee is om in de toekomst meerjarige afspraken te maken over het onderhouds- en serviceniveau van droge en natte netwerken en de daarvoor benodigde middelen via zogeheten Service Level Agreements (SLA's). Hierin worden meerjarige afspraken vastgelegd tussen het Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat (DG-RWS) en de Secretaris-Generaal (SG) omtrent:

- de diensten en producten, waar de gebruikers van de netwerken op kunnen rekenen;
- de daarvoor benodigde middelen.

Deze SLA's zorgen voor een continue relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer op basis waarvan de SG en Rijkswaterstaat elkaar kunnen aanspreken en 'afrekenen'. De eerste vorm van de SLA's is in het najaar van 2002 gereed, waarna een proefperiode van een jaar volgt. Deze vorm sluit goed aan bij en is voor een belangrijk deel gebaseerd op het functionele beheer en de BPN-methodiek, die immers ook tot doel heeft de relatie tussen beleid en uitvoering zakelijker en transparanter te maken.

6.3 Bedrijfsvoering en begroting

Het bedrijfsvoeringsproces binnen Rijkswaterstaat is een cyclisch proces dat vier deelprocessen omvat:

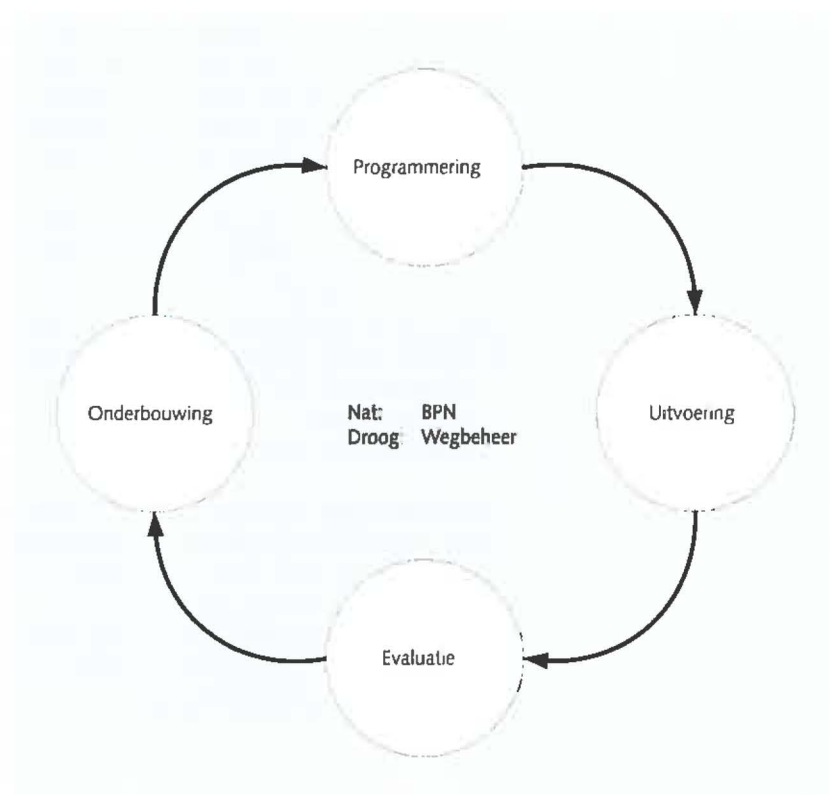
1. de onderbouwing (waarom doe ik iets, wetende wat de toestand van mijn areaal is?);
2. de programmering (wat ga ik doen en wanneer, op basis van de onderbouwing);
3. de uitvoering (doen, op basis van de programmering);
4. de evaluatie (wat heb ik (niet) gedaan, wat waren de resultaten, wat moet worden bijgesteld?).

Ook de BPN-werkwijze is op deze manier ingericht. Dit zorgt ervoor dat:

- de informatie helder is (eenduidig en transparant);
- aangetoond kan worden dat het functioneel beheer efficiënt en effectief wordt uitgevoerd;
- de kennis en onderbouwing hiervan is vastgelegd en wordt vastgehouden voor de eigen organisatie.

Voor de droge infrastructuur (snelwegen e.d.) wordt met hetzelfde proces gewerkt onder de naam Wegbeheer. Dit is de 'droge' tegenhanger van het BPN.

*Figuur 6-1:
Het cyclische bedrijfsvoerings-
proces binnen Rijkswaterstaat*

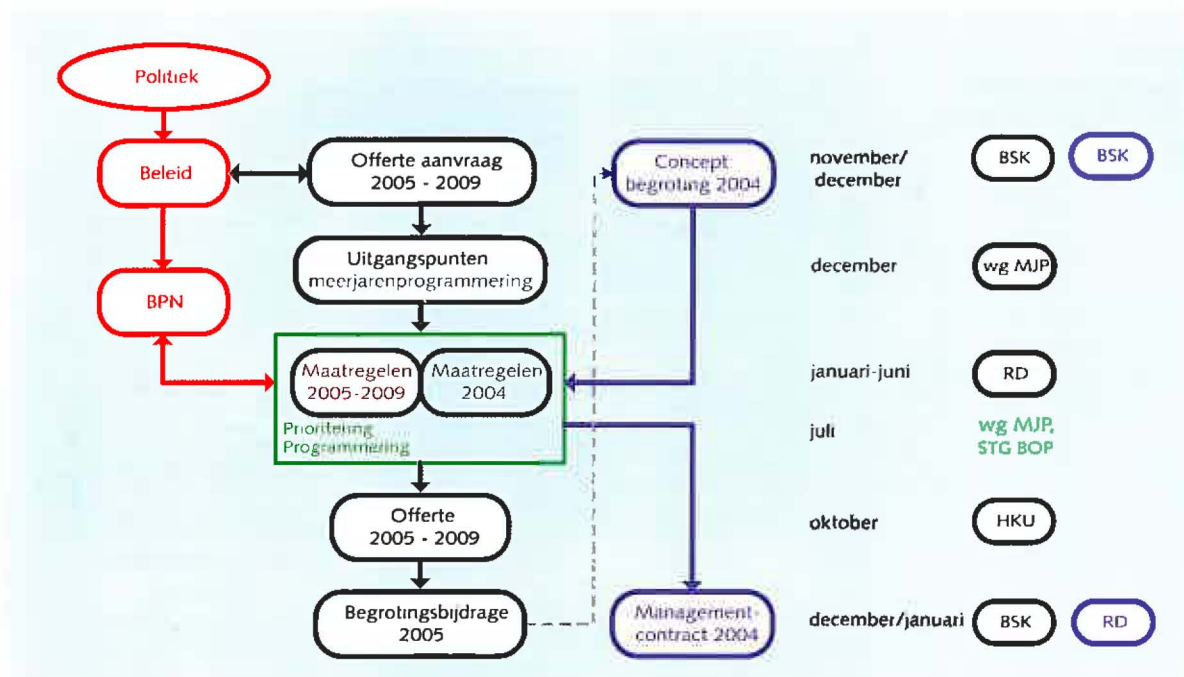
Het cyclische proces van de bedrijfsvoering speelt op alle niveaus van de organisatie:

- Het Hoofdkantoor van de Waterstaat programmeert jaarlijks door een offerte in te dienen bij de Bestuurskern van het Ministerie;
- De regionale directies programmeren jaarlijks door hun Beheerplan Nat te actualiseren;
- De dienstkringen maken in hun instandhoudingsplannen een meerjarenplanning per object.

6.4 BPN, programmering en begrotingscyclus

Figuur 6-2:
Programmering binnen
Rijkswaterstaat

Het BPN-proces en de jaarlijkse programmering van Rijkswaterstaat hangen nauw met elkaar samen. Figuur 6.2 toont de jaarlijkse cyclus om tot het gewenste programma te komen.

Figuur 6-2 weerspiegelt - vereenvoudigd - de situatie van 2003 en laat verticaal drie lijnen in de programmering zien:

- Vastgesteld beleid (rood).
- Offertetraject (zwart).
- Managementcontract en vaststelling definitief maatregelenpakket (blauw).

Voor het planproces is een zogenaamd landelijk spoorboekje ontwikkeld. Hierin staan de opeenvolgende acties van het programmeringsproces rond BPN met een overzicht van de verantwoordelijken en de data. Dit spoorboekje is terug te vinden in paragraaf 6.5 (tabel 6-1). Eerst worden in de volgende paragrafen de drie programmeringslijnen nader uitgewerkt.

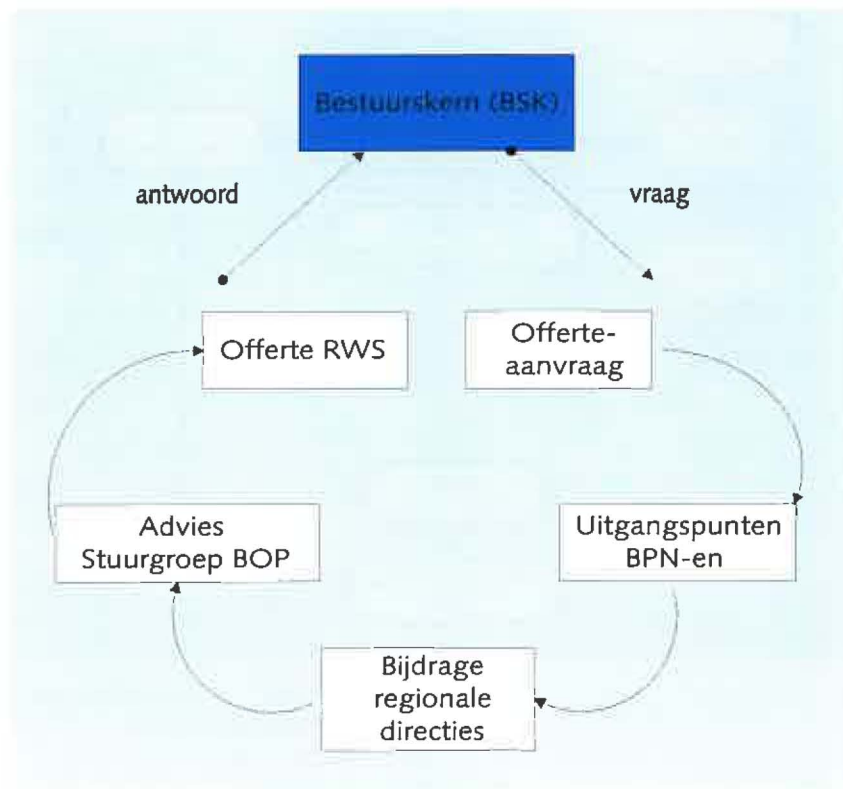
6.4.1 Lijn 1: Vastgesteld beleid

De Tweede Kamer stelt het landelijke beleid vast, zoals de Vierde Nota Waterhuishouding en het Structuurschema Verkeer en Vervoer. Het BPRW vertaalt dit vastgestelde beleid op landelijk niveau in beheertaken. In bijlage 14 is te zien hoe die vertaling is gemaakt voor het meest recente BPRW. De regionale directies zetten het BPRW en de beleidsdocumenten via streefbeelden en functie-eisen om in maatregelen en leggen dit in hun BPN vast. De in de BPN-en opgevoerde maatregelen worden met het advies van de Werkgroep Meerjarenprogrammering ingebracht in het landelijke overleg om voor de volgende periode de prioriteiten te bepalen.

6.4.2 Lijn 2: Offertetraject

De lijn van het offertetraject behoeft de meeste toelichting. Elk jaar wordt dezelfde cyclus doorlopen (zie figuur 6-3).

Figuur 6-3:
Het jaarlijkse traject van
offerte aanvragen en offerte
maken

Offerteaanvraag

Het traject begint met de offerteaanvraag (beleidswensenbrief) door de Bestuurskern (BSK) van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Hierin is speciale aandacht voor de relevante actuele en bestuurlijke afspraken. De offerte-aanvraag wordt gezamenlijk opgesteld door de beleidsdirecties binnen het Ministerie. De beleidsdirecties laten zich daarbij leiden door vigerend beleid, politieke wensen en bestuurlijke afspraken. Het stuk wordt in mei officieel door de Bestuurskern vastgesteld en daarna aangeboden aan Rijkswaterstaat.

Uitgangspunten Beheerplannen Nat

De doorvertaling van de offerteaanvraag voor de regionale directies gebeurt in de 'Uitgangspunten voor de Beheerplannen Nat'. Hierin staat welke informatie de regionale directies worden verondersteld aan te leveren, hoe zij de gevraagde informatie dienen te structureren en welke scenario's moeten worden uitgewerkt. Verder wordt gevraagd om een inventarisatie van de mogelijkheden en knelpunten die gedurende de planperiode binnen de regionale directie te verwachten zijn.

De uitgangspunten¹ worden verstuurd rond de jaarwisseling. Dit biedt de regionale directies namelijk voldoende tijd om een goed programma op te stellen. De uitgangspunten zijn gebaseerd op de ervaringen van het jaar ervoor en anticiperen op komende beleidsaanwijzingen. Indien nodig, bijvoorbeeld door belangrijke nieuwe beleidsvragen, kan een aanvulling worden verzonden. Deze werkwijze is noodzakelijk, omdat de offerteaanvraag pas in mei definitief is en op dat moment de bijdragen van de regionale directies al gereed moeten zijn. Om ervoor te zorgen dat de offerteaanvraag en de bijdragen van de regionale directies toch met elkaar in overeenstemming zijn, vindt tussen december en april afstemming plaats. Dit gebeurt onder meer in het zogeheten Harmonisatie-overleg, een soort 'voorbespreking' die uiteindelijk aan de offerteaanvraag bijdraagt.

Bijdrage regionale directies aan de Meerjarenprogrammering

Elk voorjaar dienen de regionale directies hun bijdrage aan de meerjarenprogrammering op te stellen. Dit doen ze onder meer op basis van hun eigen BPN. Om goede basis te vormen voor de offerte van Rijkswaterstaat aan de Bestuurskern wordt ook informatie met betrekking tot de uitvoering en verantwoording aangeleverd. Zo wordt onder meer aan de hand van de doelevaluatie (zie paragraaf 5.10) bepaald welke activiteiten al zijn uitgevoerd en welke nog niet, zodat deze alsnog in het programma kunnen worden opgenomen. In het najaar, wanneer de meerjarenprogrammering is vastgesteld, kunnen de regionale directies hun eigen BPN weer aanpassen aan de actuele situatie.

Advies Stuurgroep BOP

De Werkgroep Meerjarenprogrammering (MJP) maakt in mei een ronde langs de directies en verwerkt alle binnengekomen bijdragen van de regionale directies in een conceptadvies voor de meerjarenprogrammering. Dit advies wordt behandeld in de Stuurgroep BOP, waarin het hoofdkantoor, de regionale directies en de specialistische diensten zitting hebben. Het programmeringsoverleg vindt elk jaar rond begin juli plaats. De uitkomst van dit overleg is het definitieve advies, inclusief de regiospecifieke informatie.

Offerte

Het advies meerjarenprogrammering wordt vertaald in de offerte van Rijkswaterstaat aan de Bestuurskern voor de komende begrotingsperiode van vijf jaar. Deze offerte wordt in de herfst aangeboden. De offerte heeft geen betrekking op het eerstvolgende jaar, maar op de jaren daarna. Zo wordt in 2003 de offerte opgesteld voor de jaren 2005 tot en met 2009. De programmering van aanleg van grote infrastructuur waarvoor de spelregels

1 Strikt genomen zou met het verstrekken van de uitgangspunten gewacht moeten worden op de offerteaanvraag, de uitgangspunten zijn hiermee in wezen 'concept'

van MIT en SNIP gelden (zie paragraaf 4.1), vindt niet plaats op basis van dit offertetraject. Voor die projecten worden aparte afspraken gemaakt met Rijkswaterstaat, welke overigens niet los staan van het bredere planproces.

Begrotingsbijdrage

Na nader overleg en vaststelling in de Bestuurskern is de offerte tevens de begrotingsbijdrage van Rijkswaterstaat aan de algemene meerjarenbegroting van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Deze begroting moet in het voorjaar vóór het betreffende begrotingsjaar bij het Ministerie van Financiën worden ingediend (de conceptbegroting voor 2004 dus in het voorjaar van 2003). Na de indiening volgen allerlei onderhandelingen op ministerieel niveau die mogelijk nog tot aanpassingen kunnen leiden. Het eindresultaat is de begrotingsbijdrage van Verkeer & Waterstaat aan de Miljoenennota, die in september op Prinsjesdag aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

6.4.3 *Lijn 3: Managementcontract*

Het maatregelenpakket voor het komende jaar is in principe al een jaar eerder gefiatteerd, toen de meerjarenbegroting inclusief dat jaar aan de orde was. Het kan echter zijn dat door omstandigheden veranderingen nodig zijn. Voorbeelden hiervan zijn opgelegde bezuinigingsmaatregelen, het onverwacht niet doorgaan van projecten of een calamiteit. Omdat het totale maatregelenpakket voor het komende jaar moet passen binnen de definitieve taakcijfers, kan dit betekenen dat enkele maatregelen dienen te worden doorgeschoven naar volgende jaren. Deze maatregelen moeten dan weer worden opgevoerd in de meerjarenprogrammering.

Managementcontract

In de herfst voorafgaand aan het uitvoeringsjaar wordt op basis van de ingediende begroting bij de Tweede Kamer (in september) en het BPN (van april een jaar eerder) een managementcontract opgesteld tussen de DG en de HID's van de regionale directies. In het najaar wordt het managementcontract voor het volgende jaar definitief opgesteld. De ondertekening van dit managementcontract vindt begin januari van het jaar in kwestie plaats. Het is dan twee jaar nadat de regionale directies de uitgangspunten kregen aangereikt voor hun Beheerplannen Nat.

Uitvoering en verantwoording

In het uitvoeringsjaar zelf moeten de HID's – door middel van voortgangsrapportages - regelmatig verslag uitbrengen over de uitvoering van het managementcontract. Na afloop van het uitvoeringsjaar moet een eindverantwoording over de uitvoering worden ingeleverd (verantwoordingsrapportage).

6.5 *Spoorboekje programmeringsproces*

Tabel 6-1 geeft beknopt weer wat er allemaal moet gebeuren om het programmeringsproces rond BPN soepel te laten verlopen. In de vorm van een 'spoorboekje' wordt aangeduid wie wat wanneer moet doen.

Een belangrijke rol in de programmering spelen de Indicatieve Taak Cijfers (ITC's). Dit zijn de financiële randvoorwaarden waarbinnen de programmering haar beslag moet krijgen. De ITC's worden per begrotingsartikelonderdeel vastgesteld en zijn gebaseerd op het advies dat de Stuurgroep BOP in juli vaststelt. Rond eind september worden de ITC's bekrachtigd door de Directeur-Generaal van Rijkswaterstaat.

Onder verantwoordelijkheid van de Werkgroep Meerjarenprogrammering vindt in januari nog een actualisatie plaats. In die periode vertalen de directies Kennis en Uitvoering tevens beleid(swensen) naar specifieke regionale directies. Na actualisatie zijn de ITC's ook per begrotingsartikelonderdeel per regionale directie uitgesplitst. Op basis van deze geactualiseerde cijfers kunnen de regionale directies hun programma's opstellen binnen de gestelde financiële randvoorwaarden.

Begin juni worden de taakcijfers voor het eerstkomende begrotingsjaar definitief gemaakt en vastgesteld door de Directeur-Generaal van Rijkswaterstaat. Deze definitieve taakcijfers worden gehanteerd bij het opstellen van de management-contracten.

Tabel 6-1: Blauwdruk spoorboekje conform de HAPER-aanschrijvingen

Wanneer	Wat	Wie
Offerteaanvraag		
Juli 2002	Indicatieve TaakCijfers (ITC's) bekend (randvoorwaarde)	HKU
November 2002- februari 2003	Actualisatie beleidsdeel op basis van uitkomsten Harmonisatie-overleg Concept eind januari 2003; definitief februari 2003	RD
Uitgangspunten Beheerplannen Nat		
December 2002	RD ontvangt uitgangspunten voor de meerjarenprogrammering van de Werkgroep MJP (randvoorwaarde)	wg MJP
December 2002	Harmonisatie-overleg	BSK / RD
Januari 2003	Geactualiseerde ITC's (t.o.v. juli 2002) voor 2004 en 2005-2009	HKU
Bijdrage RD's aan Meerjarenprogrammering		
Februari 2003- april 2003	Programmering 2004 (t.b.v. managementcontract) Programmering 2005-2009 (t.b.v. begrotingsbijdrage)	RD
April 2003-	mei 2003 Besluitvormingsproces intern	RD
Mei 2003	Opsturen programmering 2004 en 2005-2009 aan de wg MJP Reactie op de uitgangspunten voor de meerjarenprogrammering	RD

Wanneer	Wat	Wie
<i>Landelijke meerjarenprogrammering</i>		
<i>Eind mei - begin juni 2003</i>	Bezoek wg MJP aan RD's	RD / wg MJP
<i>Eind mei 2003</i>	Offerteaanvraag (2005-2009)	BSK
<i>1 juni 2003</i>	Definitieve taakcijfers managementcontract 2004	HK
<i>1 juni 2003</i>	Haplan	HK
<i>Begin juni 2003</i>	Verwerken afspraken/opmerkingen van wg MJP & opsturen aanvullende informatie naar wg MJP	RD
<i>Medio juni 2003</i>	Concept-advies wg MJP naar RD	HK
<i>Medio / eind juni 2003</i>	Bespreking conceptadvies wg MJP intern bij RD	RD
<i>Begin juli 2003</i>	Naar voren brengen reacties RD's (op concept-advies) in Stuurgroep BOP	RD
<i>Offerte</i>		
<i>Begin juli 2003</i>	Definitief advies van Stuurgroep BOP terugkoppelen, inclusief de landelijke afweging	SG BOP
<i>15 juli 2003</i>	ITC's 2005-2009 (in januari 2004 nog actualisatie)	HK
<i>Najaar 2003</i>	BPN aanpassen aan de actuele situatie	RD
<i>Medio juli -15 oktober 2003</i>	Opstellen managementcontract 2004 en strategisch bedrijfsplan 2005-2009	RD
<i>15 oktober 2003</i>	Inleveren concept-managementcontract 2004 en strategisch bedrijfsplan 2005-2009 bij HK	RD
<i>1 december 2003</i>	Reactie HK aan RD op concept-managementcontract 2004	HK
<i>Managementcontract</i>		
<i>15 december 2003</i>	Inleveren definitief managementcontract 2004 door RD	RD

6.6 BPN en de landelijke begroting

Voor Rijkswaterstaat zijn twee onderdelen van de landelijke begroting van belang:

- Infrastructuurfonds (voorbereiding en uitvoering van zowel aanleg als beheer en onderhoud);
- Hoofdstuk XII van de rijksbegroting (beleidsvoorbereiding en -evaluatie en bijbehorend onderzoek).

Per product van Rijkswaterstaat worden zowel productuitgaven (PU's) als directe uitvoeringsuitgaven (DUU) onderscheiden. Zie voor een uitleg van deze begrippen het HAPLAN.

6.6.1 *Infrastructuurfonds*

In het Infrastructuurfonds (IF) worden voor de natte infrastructuur de volgende artikelen onderscheiden:

PROGRAMMA Werksoort	DEELPROGRAMMA Fase	Onderdeel	ARTIKEL
<i>Infrastructuurfonds Beleidsterrein 2: Natte infrastructuur</i>			
Waterkeren			02.01
	Aanleg	Verkenning en planstudie	02.01.01
	Aanleg	Realisatie	02.01.02
	Beheer en onderhoud	Voorbereiding	02.01.03
	Beheer en onderhoud	Realisatie	02.01.04
Waterbeheren en Vaarwegen			02.02
	Aanleg	Verkenning en planstudie	02.02.01
	Aanleg	Realisatie ²	02.02.02
	Beheer en onderhoud	Voorbereiding ²	02.02.03
	Beheer en onderhoud	Realisatie	02.02.04
	Bediening ³		02.02.05
	Basisinformatie		02.02.06
<i>Infrastructuurfonds Beleidsterrein 3: Megaprojecten</i>			
Deltaplan grote rivieren			03.04

De twee programma's 'Waterkeren' en 'Waterbeheren en Vaarwegen' zijn onderverdeeld in deelprogramma's. Deze worden weer uitgedrukt in werksoorten. In bijlage 16 is opgenomen wat precies onder deze werksoorten valt. Sommige werksoorten kennen ook nog een fase-onderscheid. Het niveau van deelprogramma's is precies gelijk aan het niveau van de begrotingsartikelonderdelen. Deelprogramma's hebben een meerjarig karakter en zijn onderwerp van contractafspraken tussen de Secretaris-Generaal van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en de Directeur-Generaal van Rijkswaterstaat (D2-deelprogramma) en vervolgens tussen de DG-RWS en de HID's van de regionale directies en specialistische diensten (D3-deelprogramma).

² Het onderscheid tussen 'Voorbereiding' en 'Realisatie' is weergegeven in bijlage 15

³ Ook bediening voor waterkeren valt onder artikel 02.02.05

Programma Waterkeren, artikel IF 02.01

De kerntaak waterkeren komt in essentie neer op het zorgen voor 'droge voeten'. Onder waterkeren valt in de eerste plaats het beheer van de rijkswaterkeringen langs de kust, meren, estuaria en rivieren met het oog op het behoud en/of herstel van de veiligheidsfunctie en het voorkomen van overstromingen. Een bijzonder onderdeel hiervan is het beheer en onderhoud van de grote stormvloedkeringen in de Oosterschelde en de Nieuwe Waterweg. Een tweede onderdeel van deze kerntaak bestaat uit het dynamisch handhaven van de kustlijn.

Programma Waterbeheren, artikel IF 02.02

In het programma Waterbeheren is de zorg voor de bereikbaarheid (vitale vaarwegen en een vlotte en veilige vaart) en leefbaarheid (kunnen beschikken over voldoende en schoon water) opgenomen. Het waterbeheren omvat de totale zorg voor de rijkswateren met alle daaraan gekoppelde functies zoals afvoer, recreatie en scheepvaart.

6.6.2 Hoofdstuk 12 rijksbegroting

Voor het natte beheer zijn twee beleidsartikelen in hoofdstuk XII van de rijksbegroting van belang:

- keren (beleidsartikel 13);
- beheren (beleidsartikel 14).

Binnen deze beleidsartikelen wordt een aantal hoofdclusters (i.e. deelprogramma's) van activiteiten uitgevoerd:

1. Oog-, oor- en mondfunctie regionale directies (OOM) (beleidsartikel 14)
Dit heeft betrekking op de regionale intermediair-functie voor het landelijke beleid. Hieronder vallen onder meer het deelnemen aan regionale commissies en het leveren van bijdragen aan regionale planvorming.
2. Internationaal waterbeleid (Buitenland categorie 1 en 2) (beleidsartikel 14)
Bijdragen aan zaken als het tot stand brengen van verdragen en samenwerkingsovereenkomsten.
3. Exportbevordering (Buitenland categorie 3 en 4) (beleidsartikel 14) Stimuleren van interactie tussen beleid, kennis, markt en ontwikkelingssamenwerking.
4. Producten en diensten Water (beleidsartikelen 13 en 14)
Voornamelijk capaciteitsafspraken gericht op de inbreng van specialistische diensten in grote nota's etc.
5. Werkstructuur Onderzoek en ontwikkeling Natte Sector (WONS) (beleidsartikel 13 en 14, met ook een deel in het Infrastructuurfonds)
Het WONS is een apart onderdeel. Behalve dat er activiteiten plaatsvinden op de beleidsartikelen 13 en 14 wordt ook een deel op het Infrastructuurfonds verantwoord. De beleidsartikelen 13 en 14 zijn er voor onderzoek ten behoeve van beleid. Hier worden de hoofddelen Waterkeren en Waterbeheren onderscheiden.
Na de vorming van DGW hebben enkele mutaties plaatsgevonden. Op het Infrastructuurfonds worden nu activiteiten opgevoerd voor zowel beleid als uitvoering. Er zijn drie hoofddelen: Waterkeren, Waterbeheren en Bouwgrondstoffen. De beleidsgelateerde activiteiten dragen nog steeds de naam WONS. De uitvoeringsgerelateerde activiteiten daarentegen vallen voortaan onder het 'Research & Development-programma' (R&D).

6.7 Uitgangspunten bij de programmering

6.7.1 Meerjarige afspraken, boxenstructuur

De hoofddirectie van Rijkswaterstaat heeft in 2000 besloten dat voortaan alleen wordt gesproken over de vrije begrotingsruimte en de mutaties ten opzichte van het voorgaande jaar. De verwachting is dat dit een aanzienlijke vereenvoudiging en stabiliteit oplevert. Voor de meerjarige afspraken is de zogeheten boxenstructuur ingevoerd, die de begroting in drie boxen ordent:

- Box 1: Het 'gelabelde' geld (geld dat is gereserveerd voor een specifiek beleidsthema).
- Box 2: Het instandhouden van het areaal bij een afgesproken serviceniveau (de vaste maatregelen uit het basispakket instandhouding).
- Box 3: Alle overige maatregelen waarover keuzes gemaakt kunnen worden (wel of niet, nu of later).

De boxen hebben betekenis voor de begrotingsruimte die via de meerjaren-programmering wordt ingevuld. Dit betekent in de praktijk dat de boxen alleen worden gebruikt voor het deelprogramma Beheer en onderhoud (dus geen Aanleg).

Om de vereenvoudiging en stabiliteit te realiseren, moet aan voorwaarden worden voldaan zoals een uniforme productenstructuur en de beschrijving van het basis-onderhoudsniveau. Box 2 moet zodanig goed te bepalen zijn dat er daadwerkelijk meerjarige afspraken over gemaakt kunnen worden. De beschrijving ervan zal in de instandhoudingsplannen en het 'vast onderhoudsboek' moeten komen.

Overzicht van activiteiten die met gelabeld geld plaatsvinden (speciale beleidsthema's):

- Steenbekledingen
- Kustlijnzorg
- Saneren
- Herstel en inrichting
- R&D-activiteiten (tot vorming van DGW 'WONS' geheten) voor beheer en onderhoud (uitvoering)
- WVO⁴
- FWTa (Functionele Werkgroep Telematica sector Aqua): de programmering voor de geautomatiseerde producten die de specialistische diensten leveren ten behoeve van het waterbeheer
- Overdrachten (die reeds verplicht zijn)

4. In bijlage 17 wordt aangegeven welke activiteiten onder WVO vallen en welke niet

Niet al deze beleidsthema's (zoals steenbekleding en saneren) vallen onder het deelprogramma Beheer en onderhoud. Voor die thema's heeft de boxenstructuur dus geen betekenis.

6.7.2 *Vaste productenstructuur*

De programmering vindt plaats op basis van een uniforme productenstructuur. Met deze structuur is eenduidige communicatie en informatie op D2- en D3-niveau mogelijk. De structuur maakt ook helder over welke producten besluitvorming en sturing plaatsvindt. Deze structuur is opgenomen in bijlage 18.

Naast de beleidsthema's van box 1 kennen ook de andere boxen zogenoemde 'thema's'. Deze zijn onder andere:

- Stormvloedkering
- Primaire waterkering
- Niet primaire waterkering
- Verkeersbegeleiding⁵

6.7.3 *Basispakket instandhouding*

De definitie van 'basispakket instandhouding' luidt:

Het basispakket voor instandhouding van de natte infrastructuur omvat alle maatregelen die nodig zijn om het door Rijkswaterstaat beheerde areaal op het huidige kwaliteitsniveau te handhaven.

Het basispakket instandhouding heeft dus als doel het bestaande areaal in stand te houden en de gebruiksmogelijkheden van het areaal gelijk te houden. Hiervoor moet vast en variabel onderhoud worden uitgevoerd en moeten objecten worden bediend, vergunningen verleend, regels en wetbepalingen gehandhaafd enz. Dit betekent dat aanleg-, verbeter- en herstelmaatregelen, die nodig zijn om het streefbeeld te bereiken en het areaal (voor het eerst) te laten voldoen aan functie-eisen, niet tot het basispakket instandhouding behoren. Door aanleg, herstel en verbetering wordt immers de functionele kwaliteit van het areaal verbeterd. De basisregel is dat maatregelen uit het basispakket instandhouding in de prioriteitstelling voorgaan boven aanleg-, verbeter- en herstelmaatregelen.

In bijlage 20 wordt een opsomming gegeven van soorten maatregelen die wel en niet onder het basispakket instandhouding vallen. De tabellen zijn niet uitputtend. Wanneer een bepaalde maatregel niet is genoemd, kan aan de hand van de definitie of vergelijkbare maatregelen in de overzichten worden beoordeeld of een maatregel wel of niet tot het basispakket behoort.

6.7.4 *Prioriteitenmodel*

Elk jaar blijkt dat bij het hoofdkantoor meer geld en capaciteit wordt aangevraagd dan er beschikbaar is. In het BPRW 2001-2004 is aangegeven hoe prioriteitstelling tot stand komt:

⁵ In bijlage 19 wordt aangegeven welke activiteiten onder Verkeersbegeleiding vallen en welke niet

- Hoogste prioriteit voor harde politieke afspraken (box 1).
- Vast onderhoud gaat voor variabel onderhoud (box 2 gaat voor box 3).
- Projecten in uitvoering (lopende verplichtingen) gaan voor te besteden werk (kapitaalvernietiging voorkomen).
- Prioriteitstelling naar functies en objecten:

Functie	Objectcategorie				
Waterkeren	Oevers	Kunstwerken	Facilitair	Bodems	Algemeen
Afvoer	Oevers	Kunstwerken	Facilitair	Bodems	Algemeen
VW1(hoofdtransportas)	Kunstwerken	Facilitair	Bodems	Oevers	Algemeen
VW2 (hoofdvaarweg)	Kunstwerken	Facilitair	Bodems	Oevers	Algemeen
EW (Ecologie en waterkwaliteit)	Water	Facilitair	Oevers	Kunstwerken	Bodems
VW3 (overige vaarweg)	Kunstwerken	Facilitair	Bodems	Oevers	Algemeen
Recreatievaart					
Overige functies					

Jaarlijks wordt landelijk door de Werkgroep Meerjarenprogrammering een actueel prioriteitenmodel opgesteld voor de verdeling van de middelen over de diverse activiteiten. Dit model is in wezen een vertaling van de actuele beleidswensen (beleidsprioriteiten) in clusters van functies met objectcategorieën. In de praktijk komt het voor dat regionaal van dit model wordt afgeweken, zeker als dit systeem maatregelen onterecht - in het licht van de effecten van het niet doorgaan - 'onder de streep' zet. Wordt inderdaad van de prioriteitstelling afgeweken dan is de motivering daarvan onderwerp van overleg tussen het hoofdkantoor en de regionale directie.

Tot slot dient te worden gewerkt volgens de afgesproken integrale aanpak. Dit betekent dat als een maatregel wordt uitgevoerd, daarmee niet alleen het ene functionele knelpunt wordt opgelost waarvoor de maatregel primair is bedoeld. Omwille van de efficiency moeten tegelijkertijd - zo mogelijk - ook de andere functies van het betrokken object op orde worden gebracht.

6.7.5 Beleidsdoelprogrammering en taakcijferprogrammering

Voor een goede afweging is inzicht nodig in zaken die wel en niet gedaan kunnen worden binnen het beschikbare budget. Het is gebruikelijk dat voor de meerjarenprogrammering twee scenario's worden gevraagd:

1. De beleidsdoelprogrammering: een realistisch, haalbaar programma dat nodig is om te voldoen aan de beleidswensen. Dit scenario laat zien wat het huidige c.q. gevraagde beleid kost.
2. De taakcijferprogrammering: het programma dat past binnen de verstrekte taakcijfers (budget). Dit scenario laat zien wat mogelijk is binnen de beschikbaar gestelde gelden.

Bij het consequent toepassen van de boxenstructuur zou het volgende beeld moeten ontstaan:

In beide scenario's is box 1 hetzelfde; het gaat immers om de invulling van de in de beleidswensen aangegeven gelabelde gelden. Indien men binnen een thema meer product wil realiseren dan binnen het gelabelde geld mogelijk is, gaat het meerdere naar box 3.

In beide scenario's is box 2 hetzelfde; het gaat immers om de vaste maatregelen uit het basispakket instandhouding. Dit basispakket wordt bepaald door de omvang en de aard van het areaal en de functionele kwaliteit ervan. Omdat omvang en aard van het areaal in de twee scenario's niet verschillen en de functionele kwaliteit betrekking heeft op het bestaande kwaliteitsniveau van het areaal, zal tussen de scenario's geen verschil bestaan.

In box 3 zitten de grote verschillen. In de twee scenario's worden de reeds gemaakte afspraken gemarkeerd als zijnde 'in uitvoering'. Dit zal in beide scenario's identiek zijn. De overige maatregelen vallen onder 'niet in uitvoering'; deze worden wel meegenomen in de beleidsdoelprogrammering, maar passen vaak niet in de taakcijferprogrammering

6.7.6 *Inzicht in output en outcome*

Vanaf 2001 wordt voor de meerjarenprogrammering extra aandacht gevraagd voor output- en outcomegegevens. Deze gegevens bieden een goed inzicht in de door de directies gemaakte keuzen en geven een duidelijk beeld van de knelpunten voor de komende planperiode. In bijlage 21 is de standaardopmaak voor de opgaven opgenomen. Het betreft beleidsdoelprogrammering en taakcijferprogrammering. Het format geeft snel inzicht in het programma en de keuzen die de regionale directie maakt.

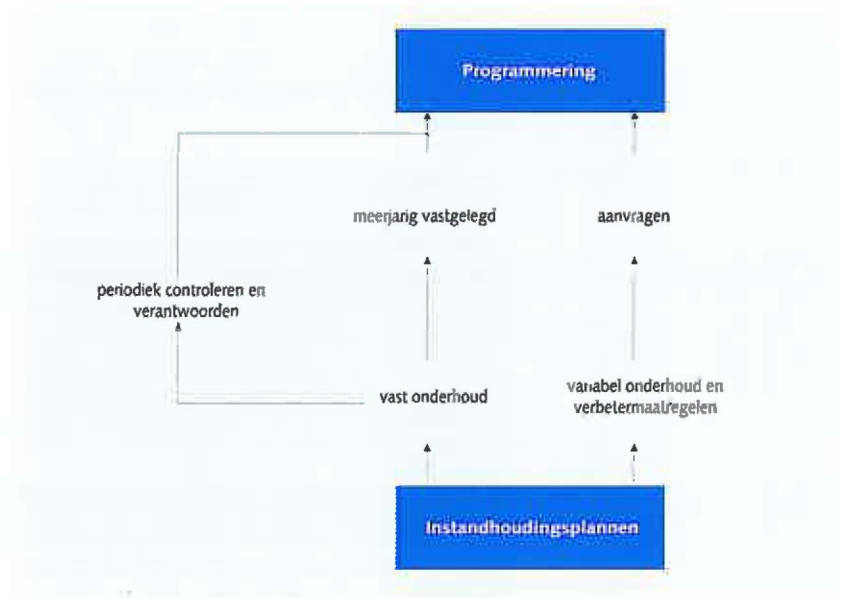
6.8 **Functie en plaats van BPN-producten in de programmering**

Hieronder worden de voorafgaande paragrafen nog eens samengevat en wordt de plaats van een aantal BPN-producten verder verduidelijkt.

6.8.1 *Instandhoudingsplannen en programmering*

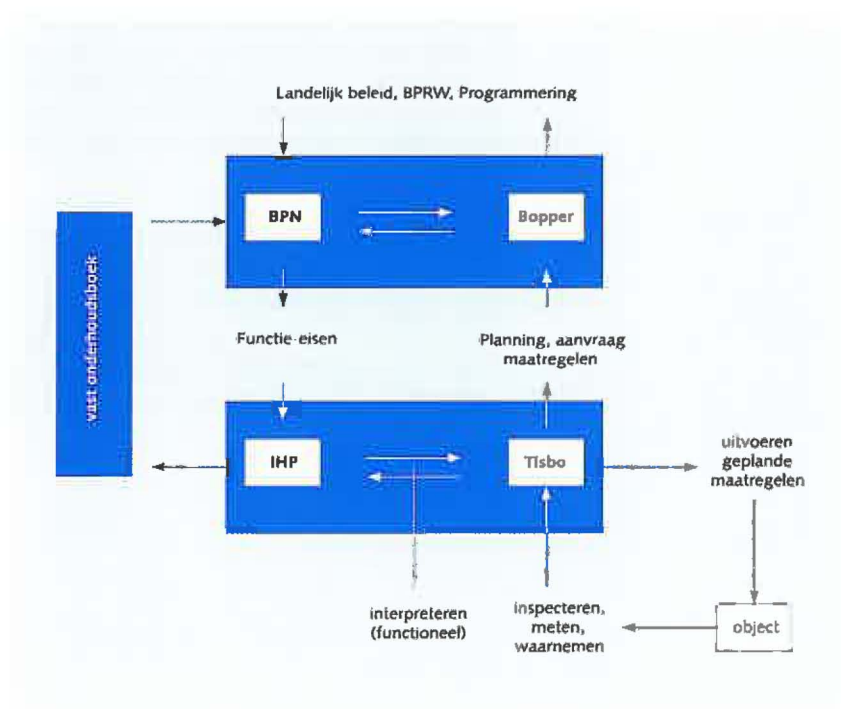
Het instandhoudingsplan beschrijft zowel het vaste als het variabele onderhoud. Voor de programmering zijn beide nodig, maar de middelen voor het vaste onderhoud zijn in principe meerjarig vastgelegd. Om het meerjarige karakter mogelijk te maken, zal de inhoud van het vaste onderhoud vastgelegd en gecontroleerd moeten worden. Variabel onderhoud moet jaarlijks worden aangevraagd.

Figuur 6-4:
Wijze waarop vast en variabel
onderhoud bijdragen aan de
programmering

Figuur 6-5 laat zien welke centrale rol de instandhoudingsplannen hebben bij het beheer van het object. Het ondersteunende informatiesysteem is Tisbo (zie ook paragraaf 6.8.3). Het instandhoudingsplan dient zowel als instrument voor planning van de maatregelen als voor de onderbouwing van de aanvraag voor de programmering. Die aanvraag wordt gedaan via het BPN. Het ondersteunende informatiesysteem hierbij is Bopper (zie ook paragraaf 6.8.4).

Figuur 6-5:
Samenhang IHP's, BPN en
ondersteunende systemen

Gegevens uit Tisbo kunnen in Bopper worden gebruikt. De informatie over vast onderhoud wordt eerst geaggregeerd in het 'vast onderhoudsboek' (zie ook paragraaf 6.8.2), waarna het via Bopper / BPN aan de programmering kan bijdragen.

6.8.2 *Vast onderhoud en vast onderhoudsboek*

Meerjarige afspraken over de middelen voor vast onderhoud maken het noodzakelijk dat de kosten ervan transparant worden gemaakt. Een tweede reden om het vaste onderhoud inzichtelijker te maken, is het verbeteren van de vergelijkbaarheid zodat men van elkaar kan leren. De basis voor de transparantie ligt in de instandhoudingsplannen waarin het onderhoud is vastgelegd. De exacte wijze waarop dat gebeurt, verschilt tussen dienstkringen echter aanzienlijk. Om vanuit de IHP's toch tot transparant en vergelijkbaar vast onderhoud te kunnen komen, wordt in 2003 begonnen met de invoering van het 'vast onderhoudsboek'. Dit boek geeft in zekere zin een samenvatting van de instandhoudingsplannen op het punt van vast onderhoud. Voor het vast onderhoudsboek zal een format worden gehanteerd dat de activiteiten en kosten op een gestandaardiseerde wijze weergeeft en maximaal aansluit op de huidige praktijk bij de regionale directies. In bijlage 11 wordt een en ander verder toegelicht.

6.8.3 *Tisbo*

Het informatiesysteem Tisbo ondersteunt het plannen van werkzaamheden en registreren van gegevens ten behoeve van beheer en onderhoud. Het legt onder meer gegevens uit inspecties, waarnemingen vast en stelt allerlei standaardgegevens en kentallen beschikbaar. Tisbo maakt daarmee de onderbouwing van maatregelen die in het instandhoudingsplan worden opgenomen makkelijker. Tot en met 2002 wordt gewerkt met de eerste versie van Tisbo (waarbij Tisbo-Nat en Tisbo-Droog naast elkaar bestaan). Deze systemen worden door een deel van de Regionale Directies gebruikt. Vanaf 2003 wordt Tisbo-2, wat aanzienlijk meer mogelijkheden heeft en veel gebruiksvriendelijker is, landelijk geïmplementeerd. Een belangrijke verandering die met de overgang van Tisbo-1 naar Tisbo-2 samenhangt is het gebruik van landelijke standaarden in benamingen.

6.8.4 *Bopper*

De programmering van de artikelen in het Infrastructuurfonds is een taak van de Directie Uitvoering van Rijkswaterstaat. Om dit goed te kunnen doen, moeten de benodigde posten bij de juiste begrotingsonderdelen komen te staan. Deze koppeling van maatregelen aan de begroting vindt plaats in het informatiesysteem Bopper. Dit systeem koppelt maatregelen aan kenmerken die van belang zijn voor de begroting (programma, werksoort, artikelonderdeel etc.).